

Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane

Møteinnkalling

Utvalg: AU i verneområdestyret for SVR
Møtested: Teams
Dato: 18.01.2022
Tidspunkt: 08:00

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf. 90505902.

Foto: SNO Bykle

Saksliste

Utvalgs- saksnr	Innhold	Sidenr
AU 1/22	Godkjenning av innkalling og saksliste	3
AU 2/22	Val av en representant til å skrive under møteprotokollen saman med styreleiar	3
AU 3/22	Orienteringssaker	3
AU 4/22	Søknad om dispensasjon til kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde, Øvre Sirdal leitelag	4
AU 5/22	Søknad om dispensasjon til kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei- Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde, Speidernes beredskapsgruppe	21
AU 6/22	Søknad om dispensasjon til motorferdsel i samband med kjentmannsturar i Frafjordheiane landskapsvernområde, Sandnes, Gjesdal og Sirdal kommunar - Stavanger Røde Kors Hjelpekorps	39
AU 7/22	Søknad om dispensasjon til bygging av midlertidig fangdam og midlertidig senking av Eivindsvatn, SVR landskapsvernområde, Kvinesdal kommune - Sira-Kvina kraftselskap	44
AU 8/22	Eventuelt	50

AU 1/22 Godkjenning av innkalling og saksliste

AU 2/22 Val av en representant til å skrive under møteprotokollen saman med styreleiar

AU 3/22 Orienteringssaker

**Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Kommunehuset, 4440 Tonstad

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 38 17 62 03
fmavgso@statsforvalteren.no
www.svr.no

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/10728-0

Saksbehandler: Guro Sødergren

Dato: 10.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	4/22	18.01.2022

Søknad om kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde, Øvre Sirdal leitelag.

Vedlegg:

- 1 2021.12.16. Søknad skuterløyve verneområde 2022-2024

Forvalters innstilling

Med hjemmel i § 48 i Naturmangfoldloven og verneplan for Frafjordheiane §3, punkt 5.3, bokstav a får Øvre Sirdal Leitelag dispensasjon til kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei- Ryfylke og Frafjordheiane landskapsvernområde.

I Frafjordheiane landskapsvernområde gis det dispensasjon til 2 årlige kjentmannsturer fra 15 januar til 30 april i perioden 2022-2024:

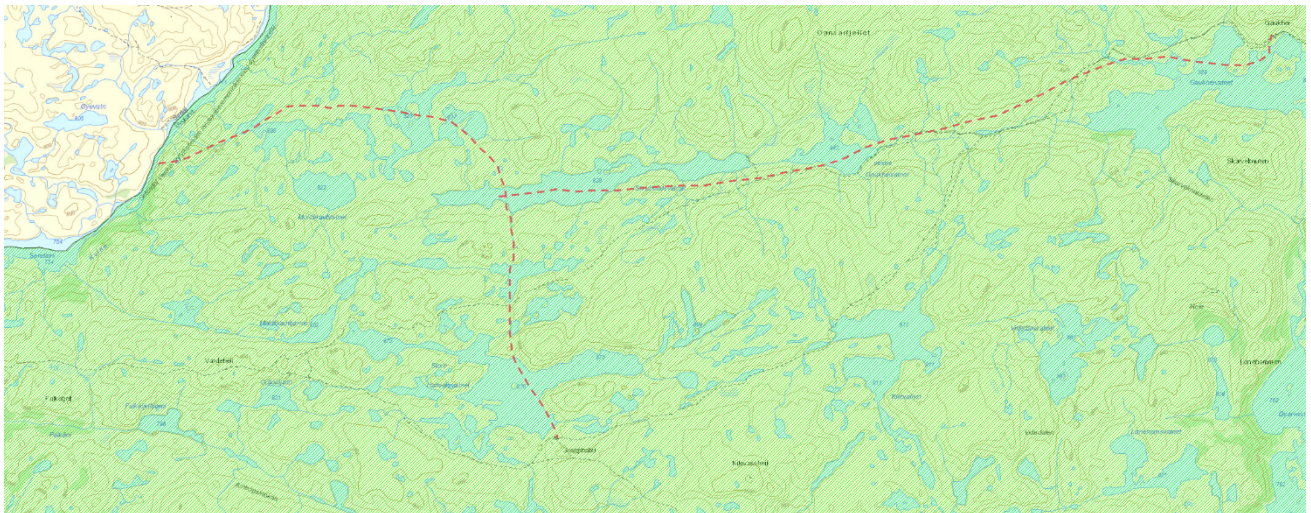
- Øvstebødalen/Sinnes- Sandvatn-Langevatn- Blåfjellenden- Sinnes/Øvstebødalen.

Dispensasjonen omfatter også avstikker fra Langavatn til Kjerag.

I Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane gis det dispensasjon til 4 kjentmannsturer fra 1 februar til 25 april*/ 30 april i perioden 2022-2024. Dispensasjonen gjelder for følgende kjøretrasè:

- 2 årlige kjentmannsturer: Kvinen- Josephsbu- Gaukhei- Kvinen

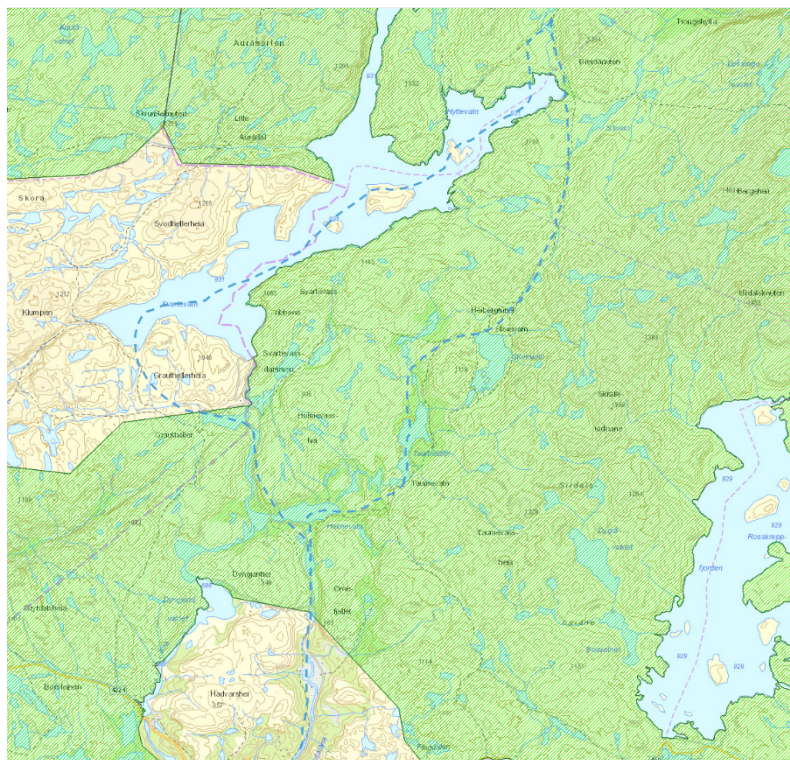

- 1 årlig kjentmannstur: Ådneram- Grautheller-Storevann- Taumevatn- Ådneram

- 1 årlig kjentmannstur : Ådneram- Kringlevatn- Svartevass-Grautheller- Ådneram, (med hensyn til trekkområde for villrein skal turen gjennomføres innen 25. april).

Kjentmannsturene skal følge DNT sine vinterløyper. Avvik fra merket vinterløype tillates unntaksvis når det er behov for å gjøre seg kjent med private hytter som ligger i nærheten av traseen, retningsgivende 2,5 km fra hovedtrase. Det skal da kjøres korteste rute mellom hytte og hovedtrase. Tillatelsen gjelder for inntil 8 snøskutere pr.tur.

Dispensasjonen blir gitt etter disse vilkårene:

- Dersom det blir observert villrein nær kjøreruta skal kjentmannsturene straks avbrytes. Kjentmannsturen skal utsettes om det foreligger sikre observasjoner av villrein nær aktuell kjørerute.
- Om villreinen på ny vil ta i bruk Frafjordheiane vil dispensasjonen bli tatt opp til ny vurdering.
- Kjentmannsturene skal varsels, gjennomføres og rapporteres etter retningslinjene fra Miljøverndepartementet datert 15.05.2020.
- Alle snøskutere skal kjøre samlet under hele kjentmannsturen og snøskuterne skal være uniformert eller påført beredskapsgruppa sitt emblem.
- Kjentmannsturene skal dokumenteres/loggføres med GPS.
- For å begrense den totale belastningen i området, skal de ulike gruppene samarbeide og koordinere kjentmannsturene der de skal gjøre seg kjent i samme løype. Grupper som skal gjøre seg kjent langs samme trase skal så langt det lar seg gjøre gjennomføre turene samtidig.
- For å unngå konflikt med turfolk som bruker DNT`s kvistete løyper skal kjentmannsturene gjennomføres utenom vinterferie og påskeferie.
- Det skal innhentes samtykke for kjøring med snøskuter fra grunneier.
- Dispensasjonen skal alltid være med under transporten.

Arbeidsutvalget gir dispensasjon til nevnte kjentmannsturer. Det skal kjøres i etablerte trasèer der tilleggsbelastningen fra øvingsvirksomheten er akseptabel i forhold til verneverdiene. Trasèene går utenom de mest sårbare vinterbeiteområdene og i god avstand fra hekkelokaliteter for rovfugl. Dispensasjonen er i tråd med øvingsplan fra politiet.

Med hjemmel i forskrift om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde kap. 5, pkt. 5.1 bokstav a, forskrift om verneplan for Frafjordheiane kap. 5, pkt. 5.1 avslår arbeidsutvalget i verneområdestyret for SVR søknaden om bruk av snøskuter til kjentmannsturer etter andre kjøreruter enn de som er tegnet inn på kartet i vedtaket.

Med hjemmel i forskrift om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde kap. 5, pkt. 5.1 bokstav a, forskrift om verneplan for Frafjordheiane kap. 5, pkt. 5.1 avslår arbeidsutvalget for SVR søknaden om bruk av snøskuter til kjentmannsturer etter andre kjøreruter enn de som er tegnet inn på kartet i vedtaket. Avslaget gjelder også kjøring med snøskuter fra 15 desember. For å unngå støy og ferdsel med snøskuter, i en til vanlig rolig periode i fjellet, får ikke redningsgruppene kjøre kjentmannstur før 15 januar i Frafjordheiane og 1 februar i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane.

Avslaget omfatter kjøreruter som ikke tilhører DNT sitt rutenett og/eller går gjennom sårbare områder for villrein og i nærliggende til hekkelokaliteter for rødlista rovfugl. I begrunnelsen for avslaget blir det også lagt vekt på flere av kjørerutene det er søkt om overlapper med andre leitegrupper og hjelpekorps, og at flere av kjørerutene ikke følger etablerte kvista løyper. Som en følge av dette avviker søknaden fra politimesteren i Sør -Vest politidistrikt sin øvingsplan.

Områdene mellom Svartevassmagasinet og Rosskreppfjorden, og områdene vest, øst og nord for Rosskreppfjorden er svært viktige vinterbeiteområder for villreinstammen i Setesdal-Ryfylke villreinområde. Det er generelt sparsomt med gode vinterbeiter i SVR og villreinen må få ro på de få gode som er. Det er derfor særlig viktig at villreinen få beite uforstyrret, og ikke mister beitetid og må bruke energireserver på flukt fra forstyrrelser.

Områdene etter kjøreruta Kringlevatn-Storsteinen-Hovatn inngår også i dette viktige vinterbeiteområde. I tillegg går kjøreruta gjennom den svært smale trekkorridoren mellom Svartevassmagasinet og Blåsjø som er strengt regulert ferdselsforbudsone. Å unngå forstyrrelser i denne trekkorridoren er helt avgjørende dersom villreinen skal ha mulighet til å trekke vestover og gjøre bruk av vinterbeiteområda vest for Blåsjø og Svartevassmagasinet. §10 samlet belastning i naturmangfoldloven blir også tillagt vekt for avslaget.

Frafjordheiane har vært uten villrein de siste 25 årene, men dette har tradisjonelt vært et vinterbeiteområde. Vintre med vanskelige beiteforhold lengere øst kan reinen finne tilbake til gamle vinterbeiter. Våren 2020 var det på nytt observert en mindre villreinflokk i Frarfjordheiane. I tråd med villreinens sykliske områdebruk kan dette være en indikasjon på at villreinen på nytt vil ta i bruk Frarfjordheiane til vinterbeite. I en etableringsfase vil det være særlig viktig at villreinen ikke møter omfattende forstyrrelser i dette området.

Villreinen har behov for ro på vinterbeite og er avhengig av muligheten til å trekke ut til sine vinterbeiteområder. Det er søkt om å kjøre kjentmannsturer i områder det knapt går et menneske. En slik kjøring med snøskuter vil gi en betydelig økning av motorferdselen i forhold til dagens situasjon. Kart vedlagt søknad med inntegnet traseer viser en svært omfattende kjøring og vil uten tvil utgjøre en trussel på verneverdier og verneformål. Dette gjelder særlig motorferdsel som ikke følger etablerte ruter for motorferdsel eller ferdsel.

Omsøkt kjøretrase i området ved Rosskrepp kommer i konflikt med Hubrolokalitet. Det bør være liten eller ingen menneskelig aktivitet i hekkeområdet mellom mars og mai. Hubro aksepterer minimal til ingen forstyrrelser under ruge-perioden som er fra ca. 1 april til 1 juni.

Omsøkt kjøretrase i Frarfjordheiane kommer i konflikt med jaktfalk. Denne arten er svært sårbar for forstyrrelser i nærheten av reirplass. Egglegging skjer i midten av april, men jaktfalken oppholder seg i reiområde flere uker før dette, og gjerne hele vinteren.

Saksopplysninger

Bakgrunn for søknad

Øvre Sirdal Leitelag (ØSL) består av frivillige medlemmer som blir kalt ut til søk og redningsaksjoner sommer og vinter i Sirdalsheiane.

Ifølge søker er det helt nødvendig både ut ifra risikoanalyse for ivaretagelse av egne mannskap og effektivitet i oppdrag at mannskap får anledning til å opprettholde lokalkunnskapen, og at nye medlemmer blir kjent i områdene vi har et ansvar i og som det forventes aksjoner i. Dette har og betydning for responstiden for aksjonene og utfallet for de som trenger bistand.

Søker skriver i sin søknad at det er avgjørende at frivillige hjelpekorps får anledning til å benytte ulike løyper og ferdselsalternativer inn til aktuelle terreng og gjøre seg kjent med DNT, Statskog og private hytter som oppsøkes når en er i nød/trenger hjelp.

Med bakgrunn i søkers egen risikoanalyse og planlagte øvelser, samt øvingsplan for Sør-Vest Politidistrikt datert 16.12.2020 revidert 09.22.21 søker ØSL om følgende kjentmannsturer:

Tur 1: Område 1 Frafjordheiane (Hunnedalen Langavatn/Sandvatn/Blåfjellenden), område 2 Frafjordheiane (Kjerag) og område 3 Sinneskula

Tur 2: Område 11 Gaukhei

Tur 3: Område 4 Børsteinen/Grautheller

Tur 4: Område 5 Taumevatn/Storevatn/Håheller

Tur 5: Område 6 Svartevatn

Tur 6: Område 7 Rosskreppfjorden

Felles for alle kjentmannsturer:

- Gjennomføres i perioden 15.desember og 15.april.
- Kjentmannsturene gjennomføres fortrinnsvis i ukedager, når aktiviteten i området er minst.
- Kjentmannskjøring skjer med utgangspunkt i vedlagte traseer skissert i hvert område.
- Frivillige mannskap fra andre FORF organisasjoner og politi kan delta.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde av 28.4.00.
- Forvaltningsplan for SVR, godkjent 2015.
- Forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde av 19.12.03.
- Naturmangfoldloven
- Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder. Rundskriv fra Klima og Miljødepartementet, datert 15.05.2020.
- Plan for øvingskjøring/ kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landkapsvernområde, samt Frafjordheiane 2021-2024 versjon 2 datert den 09.11.21.

- Vedtak i klagesak om bruk av snøskuter til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde, datert den 06.09.21.

Hjemmelsgrunnlag

Verneforskrifter

Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde ble vernet ved Kronprinsregentens resolusjon av 28. april 2000.

Formålet med vernet går frem av kapittel III i Forskrift om vern av Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde:

1. Å ta vare på et sammenhengende, særpreget og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområder med et særpreget plante- og dyreliv, stølsområder, beitelandskap og kulturminner.
2. Å ta vare på et sammenhengende fjellområde som leveområde for den sørligste villreinstammen i Europa. “

Motorisert ferdsel i verneområdet reguleres av verneforskriften kapittel IV, punkt 5. Motorisert ferdsel på land er forbudt i landskapsvernområdet.

Frafjordheiane landskapsvernområde og de tilgrensende naturreservatene Ørestø og Migaren ble vernet ved kronprinsregentens resolusjon av 19. desember 2003.

Formål med opprettingen av vernet av Frafjordheiane landskapsvernområde er:

1. å ta vare på en representativt, særpreget og vakkert naturlandskap, med bratte fjord- og dalsider via lavheier opp til glattskurte høyfjell.
2. å ta vare på vann og vassdrag, viktige leveområder for et særmerket plante og dyreliv, geologiske landskapsformer, samt beite og stølslandskap med automatisk fredet freda og nyere tids kulturminne. Videre heter det at «allmenheten skal ha muligheten til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging».

I verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.3 framkommer det at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til bruk av motorkjøretøy på frossen, snødekt mark i forbindelse med øvelseskjøring. Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde har ikke en tilsvarende bestemmelse. Søknaden om kjentmannskjøring må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48 i dette området.

Forvaltningsplan for verneområdene i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR)

Motorferdsel i verneområdene skal avgrenses til det som er strengt nødvendig, og holdes på et nivå som ikke er til skade for naturmangfoldet eller til ulempe for andre brukergrupper. Motorferdsel i viktige område for villreinstammen, som trekk og kalvingsområde og viktige område for vinterbeite skal avgrenses så langt som mulig, og holdes på et nivå der en unngår systematiske forstyrrelser.

Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder- klima og miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementet og Justisdepartementet har samarbeidet om utarbeidelsen av rundskrivet for å klargjøre praktiske retningslinjer innenfor rammene av gjeldene lover og forskrifter som kan ivareta redningstjenestens forberedende funksjoner, datert 15.05.2020.

Rundskrivet gir en detaljert oversikt over retningslinjene for slik kjentmannskjøring etter Motorferdselloven og verneforskriften, understreker rammene for kjentmannskjøring til hjelpekorpsene og gir også detaljerte retningslinjer for utforming av øvingsplaner og hvordan kjentmannsturene skal varsles og gjennomføres. Rundskrivet legger vekt på at alle typer øvelser inn i et verneområde er søknadspiktig. Øvelser som kan legges utenfor verneområdet skal legges utenfor og at øvelser skal være strengt nødvendige.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i Naturmangfoldloven skal de miljørettslige prinsippene i §§ 8- 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Forvaltningsmyndigheten må i alle tiltak som berører naturmangfoldet vurdere søknadene etter disse paragrafene.

§ 48 i Naturmangfoldloven «åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig»

Det er to vilkår for dispensasjon etter denne bestemmelsen og begge vilkårene må være oppfylt for at dispensasjon kan gis:

- 1.tiltaket kan ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, og
- 2.tiltaket må ikke stride mot vernevedtakets formål.

Vilkåret om at tiltaket ikke skal påvirke verneverdiene nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever. Det kan bare dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Det er mao i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene, som omfattes bestemmelsen. Siktemålet er at verneforskriften ikke uthules gjennom omfattende dispensasjonspraksis.

Plan for øvingskjøring/kjentmannsturer i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landskapsvernområde, samt Fra fjordheiane 2021-2024, revidert versjon datert den 09.11.21. omtaler kjentmannsturer på denne måten:

- Det er anbefalt mellom 2 og opptil 6 turer for redningsgruppene.
- Øvre Sirdal Leitelag er spydspissen innen fjellredning.
- Det er hensiktsmessig at tidspunkt for gjennomføring av turene er tidlig i sesongen.
- Dersom turistløypene ikke er stukket så må de følge vinterløypene slik vinterløypene fremgår av turistforeningens kart.
- Kjentmannsturene skal følge turistforeningen sine vinterløypetraséer.
- Råd og informasjon om hvor og hvordan man bør ferdes for å ta hensyn til villrein innhentes fra Statens Naturoppsyn (SNO).
- Avvik fra vinterløypetraséene tillates unntaksvis når det er behov for å gjøre seg kjent med private hytter som ligger i nærheten av traséen, retningsgivende 2,5 km. fra hoved trasé. Rute må fremgå av godkjent kjøretillatelse. All øvings/kjentmannskjøring skal dokumenteres/ loggføres med GPS.
- For å begrense den totale belastningen i området, skal de ulike gruppene samarbeide og koordinere kjentmannsturene der de skal gjøre seg kjent i samme løype.

Vedtak i klagesak fra Miljødirektoratet om bruk av snøskuter til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Fra fjordheiane landskapsvernområde, datert den 08.11.21. Vedtaket som ble fattet ser slik ut:

Miljødirektoratet opprettholder vedtaket fra Verneområdestyret for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Fra fjordheiane landskapsvernområder. Vi avslår dermed søknaden om dispensasjon for ni årlige turer med snøskuter for kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Fra fjordheiane landskapsvernområde. Vedtaket er fattet etter forskrift om Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde punkt IV nr. 5.3 bokstav a andre punktum, jf. naturmangfoldloven § 48, og forskrift om Fra fjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.1.3 bokstav a, jf. forvaltningsloven § 34 fjerde ledd.

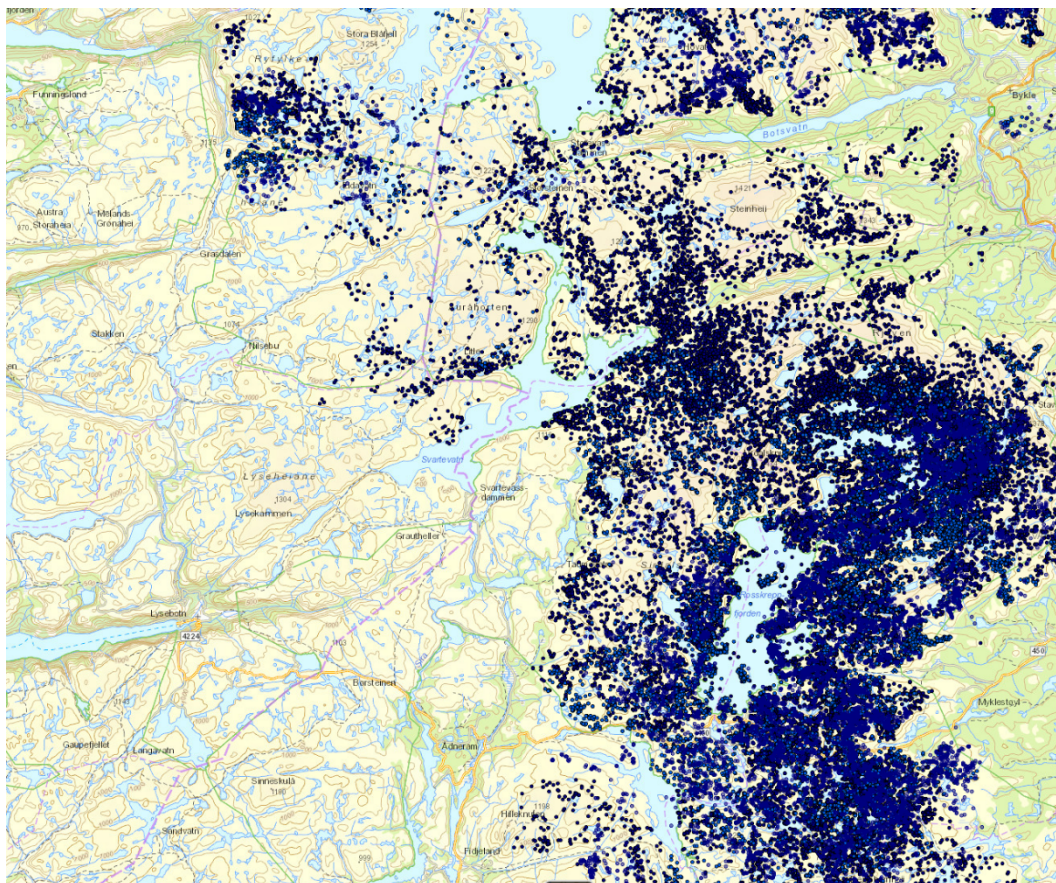
Forvaltningsmyndighet

Styret for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Fra fjordheiane har forvaltningsmyndighet for SVR og Fra fjordheiane.

Vurdering

Øvre Sirdal leitelag har søkt om dispensasjon til å kjøre med snøskuter. Formål med kjøringen er å gjøre seg kjent i områder det kan forventes leteaksjoner. Kjøretrase som er omsøkt har en samlet distanse på ca. 250 km innenfor verneområde. De fleste traseene det er søkt om ligger i stor grad utenfor det merka og etablerte løypenettet til turistforeningen. Flere av traseene ligger i viktige vinterbeiteområder for villrein.

Områdene rundt Rosskrepp og i den viktige trekk-korridoren mellom Svartevassmagasinet og Blåsjø er noen av de mest sårbare områdene for villrein. All type ferdsel, med eller uten snøskuter, utgjør en trussel for verneverdier og verneformål i disse områdene. Også spor etter snøskuter i sårbare områder langt fra hovedpulsårene til turistforeningen kan motivere eventyrlystne skiturister til å følge snøskutertrasè inn området der villreinen normalt får beite i fred. Villreinen fikk i 2021 status som nær truet og er nå en rødlistet art. Innplassering på rødlisten er et viktig signal om at arbeidet med å ivareta villreinens leveområde er svært viktig.

Kartutsnittet fra dyreposisjoner viser villreinens bruk av fjellområde desember- april (2006-2019).

Observasjoner av villrein i 2020 i Frafjordheiane kan tyde på at villreinen er i ferd med å ta området i bruk etter flere års opphold. Det er i så fall svært viktig at det ikke skjer uheldig forstyrrelse av reinen. I tråd med villreinens sykliske områdebruk kan dette være en indikasjon på at villreinen på nytt vil ta i bruk Frafjordheiane til vinterbeite. I en etableringsfase vil det være særlig viktig at villreinen ikke møter omfattende forstyrrelser i dette området.

I Norsk Villreinsenters rapport Kartlegging av villreinens arealbruk i SVR og Setesdal Austhei (NVS rapport 6/2010) er det registrert et villreintrekk vest for Langavatn og et ved Sandvatn. Den omsøkte motorferdselen kommer i kontakt med disse trekkene.

Det finnes mange forskjellige rovfugl og ugle-arter i SVR. For noen arter er SVR et viktig hekkeområde. For andre et viktig trekk område. For noen arter er både hekke, og trekk område svært viktig. Etter søk i naturbase med sensitiv informasjon er det registrert rødliste rovfugl (jaktfalk) i nærliggende områder til kjøretrassene. Jaktfalk er oppført som nært truet i Norsk Rødliste for arter 2010. Denne arten er svært sårbar for forstyrrelser i nærheten av reirplass. Egglegging skjer i midten av april, men jaktfalken oppholder seg i reirområde flere uker før dette, og gjerne hele vinteren.

Hubro liker seg i SVR og det er dokumentert flere lokaliteter som inngår i et nasjonalt overvåkingsprogram. Den er svært sky og sårbar for forstyrrelser, og den kan forlate reir med egg etter bare et besøk av mennesker. Denne arten krever mye oppmerksomhet i forvaltningsøyemed. SVR har et forvaltningsansvar for arten.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) må vurderes som godt for å kunne vurdere i hvilken grad omfanget av kjentmannskjøring det er søkt om vil ha innvirkning på verneverdier og verneformålet.

Føre- var prinsippet §9: det legges liten vekt på føre var da kunnskapsgrunnlaget er godt vurdert.

Økosystemtilnærming og samlet belastning §10: Setesdal-Vesthei, Ryfylkeheiane og Fra fjordheiane er sterkt preget av vannkraftutbygging. Vannkraftutbygging betyr fysiske inngrep som reduserer villreinens tilgang til trekk og beiteområder. En viktig påvirkning som har fulgt med kraftutbyggingen er alle anleggsveiene som både binder areal fra reinens bruk og bidrar til å åpne fjellet for ytterligere ferdsel. I vintermånedene har kraftselskapene løyve til å kjøre snøskuter med formål å holde tilsyn av kraftverk og anlegg nesten daglig. I SVR er det et stort og kompleks løyvenett med opptil 60 DNT- og Statskog hytter. I tillegg kommer et fåtall private hytter. Statskog SF og turistforeningen har løyver til å kjøre snøskuter knyttet til drift og vedlikehold av sine hytter. Landbruksnæringen har også løyver til å bruke snøskuter for nødvendig transport knyttet til frakt av gjerdemateriale o.l. i sin virksomhet.

Da det eksiterer flere løyver til å bruke snøskuter i noen av de samme områdene/ traseene er det viktig at en ikke bare ser på den omsøkte kjøringen isolert sett, men har et langsiktig og helhetlig perspektiv på motorferdselen i verneområdet.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver § 11: blir ikke vurdert i denne saken.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12: For at redningsaksjoner kan gjennomføres så effektivt og sikkert som mulig, skal det legges til rette for at organisasjonene kan drive øvings/kjentmannskjøring med snøscooter i områder hvor det kan forventes redningsaksjoner. Forvalter vurderer bruk av snøskuter som det beste alternativet.

Konklusjon

Det er en målsetting å holde motorisert ferdsel i verneområdene på et minimum, og det gis ikke tillatelse til kjøring med snøskuter som ikke er nødvendig. Dersom det skulle

blitt gitt dispensasjon til kjentmannskjøring i det omfang det er søkt om, vil kjentmannsturene krysse viktige trekk og leveområde for villreinen og kunne gi forstyrrelser for enkelte rovfugl lokaliteter nær omsøkt kjøretrase. Vilkår får å kunne dispensere fra naturmangfoldloven § 48 oppfylles ikke og dermed blir deler av søknaden avslått. Politiets øvingsplan gir klare anbefalinger at kjentmannsturer skal følge turistforeningens løypenett.

Til

Verneområdestyret for

Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane

Sirdal 16.12.21

Søknad om bruk av snøskuter i verneområdet

Øvre Sirdal leitegruppe er en del av samvirket i redningstjenesten på lik linje med andre i FORF. Laget består av lokale frivillige medlemmer som blir kalt ut til søk og redningsaksjoner sommer og vinter i Sirdalsheiane.

For at våre medlemmer kan ivareta egensikkerhet under vinteraksjoner er det viktig at vi får anledning til å opprettholde lokalkunnskapen, og at nyere medlemmer blir kjent i områdene vi har ansvar for og som det forventes aksjoner i. Dette har og betydning for responstiden for redningsaksjoner og utfallet for de som trenger bistand.

Det er videre avgjørende at vi får anledning til å benytte ulike løyper og ferdselsalternativer inn til aktuelle terreng og gjøre oss kjent med DNT, Statskog og private hytter som oppsøkes når en er i nød og trenger hjelp.

Med bakgrunn i egen risikoanalyse, planlagte øvelser og øvingsplan for Sør-Vest Politidistrikt datert 16.12.2020 (rev. 09.11.21) som gir åpning for inntil 6 turer, søker vi om å gjennomføre følgende kjentmannsturer:

Tur 1:

Område 1 Frafjordheiane (Hunnedalen Langvatn/Sandvatn/Blåfjellenden), område 2 Frafjordheiane (Kjerag) og område 3 Sinneskula

Tur 2:

Område 11 Gaukhei

Tur 3:

Område 4 Børsteinen/Grautheller

Tur 4:

Område 5 Taumevatn/Storevatn/Håheller

Tur 5:

Område 6 Svartevatn

Øvre Sirdal Leitegruppe

Tur 6:

Område 7 Rosskreppfjorden

Felles for alle kjentmannsturer:

- Kan gjennomføres i perioden 15.desember til 15.april
- Kjentmannsturene gjennomføres fortrinnsvis i ukedager, når aktiviteten i områdene er minst
- Kjentmannskjøring skjer med utgangspunkt i vedlagte traseer skissert i hvert område
- Frivillige mannskap med snøskuter fra andre FORF organisasjoner og politiet kan delta

Håper dere ser nødvendigheten av at vi opprettholder egensikkerhet for våre redningsmannskaper gjennom kjentmannsturer i aktuelle terreng, at søknaden imøtekommes og at vi trygt og sikkert kan bidra til søk og redning i fremtidige redningsaksjoner.

Med ønske om snarlig tilbakemelding.

Vennlig hilsen

Arvid Tjørhom

Leder Øvre Sirdal Leitegruppe

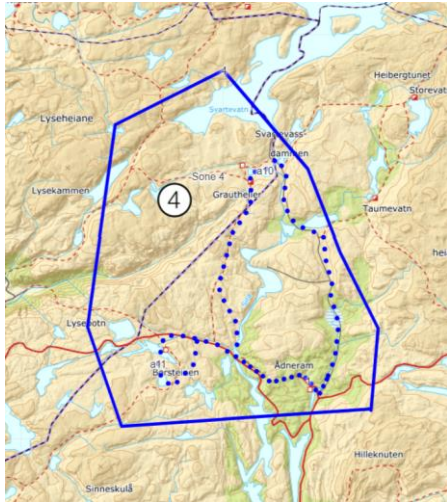
Vedlegg

Kart med aktuelt løypenett for turer inndelt i områder

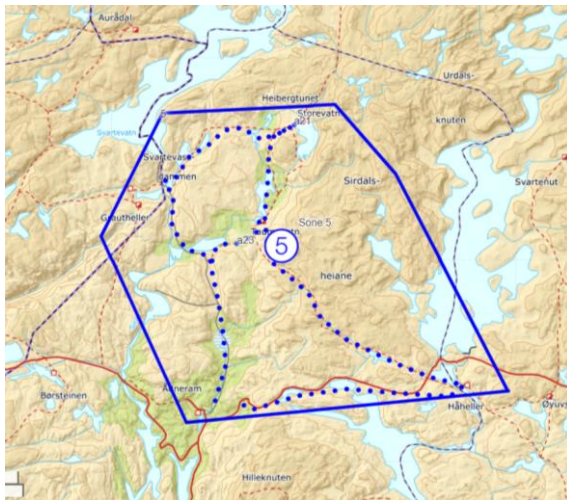

Øvre Sirdal Leitegruppe

Tur 3 Børsteinen/Grautheller

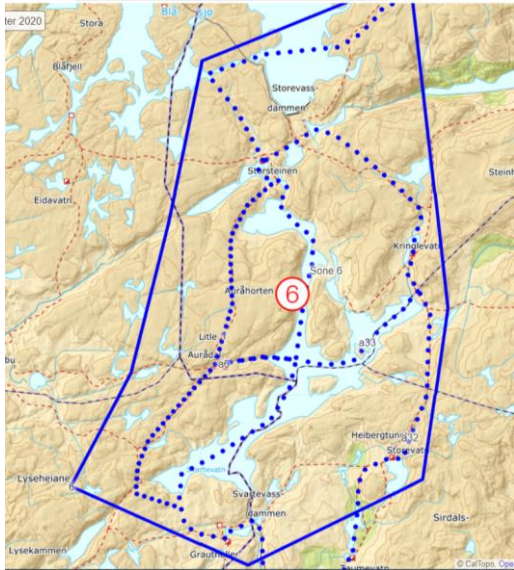
Tur 4 Taumevatn/Storevatn/Håheller

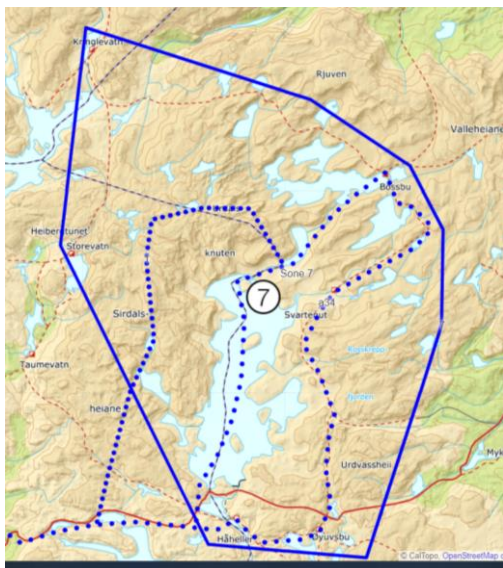

Øvre Sirdal Leitegruppe

Tur 5 Svartevatn

Tur 6 Rosskreppfjorden:

**Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane**

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Kommunehuset, 4440 Tonstad

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47 38 17 62 03
fmavgso@statsforvalteren.no
www.svr.no

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2021/10623-0

Saksbehandler: Guro Sødergren

Dato: 06.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	5/22	18.01.2022

Svar på søknad om dispensasjon til kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei- Ryfylkeheiane og Frafjordheiane landskapsvernområde. Speidernes beredskapsgruppe.

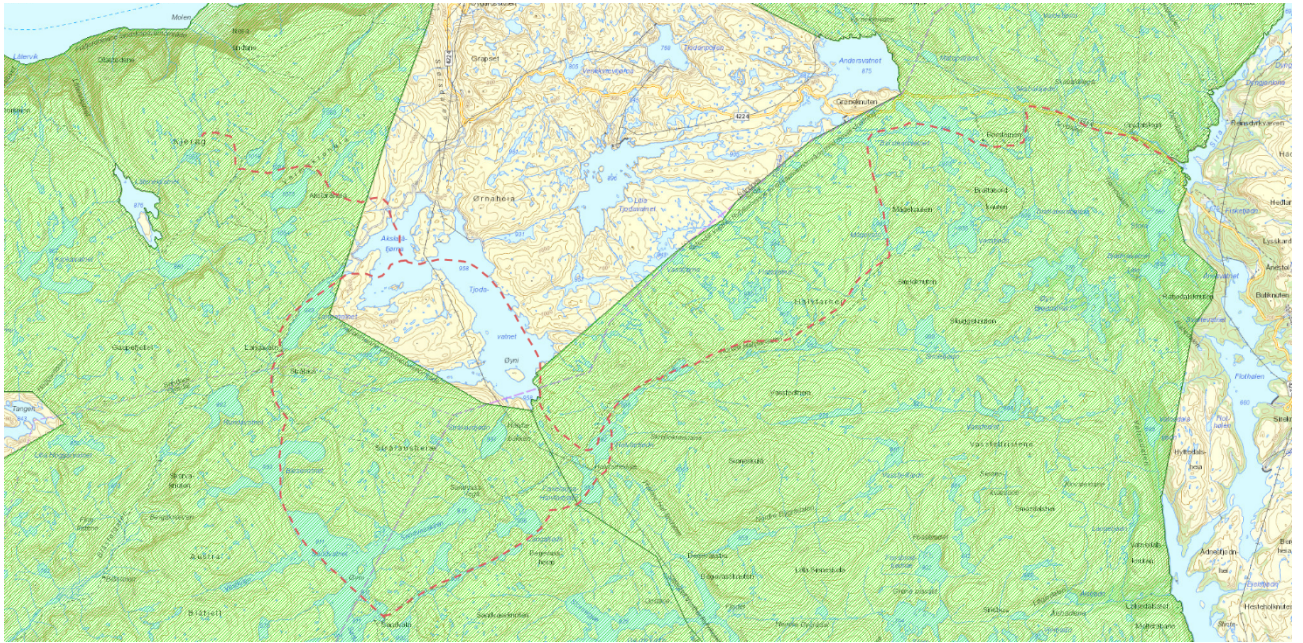
Vedlegg:

- 1 Søknad snøskuterløyve i verneområde Speiderne

Forvalters innstilling

Med hjemmel i § 48 i Naturmangfoldloven og verneplan for Frafjordheiane §3, punkt 5.3, bokstav a får Speidernes beredskapsgruppe dispensasjon til kjentmannskjøring med snøskuter i Setesdal Vesthei- Ryfylke og Frafjordheiane landskapsvernområde. I Frafjordheiane landskapsvernområde gis det dispensasjon til 2 årlige kjentmannsturer fra 15 januar til 15 april i perioden 2022-2024:

- Ådneram- Børstein- Langavatn – Sandvatn, må gjennomføres før 15 april mht til særskilt trekkområde for villrein ved Andersvatn. Dispensasjonen omfatter også avstikker fra Langavatn til Kjerag.

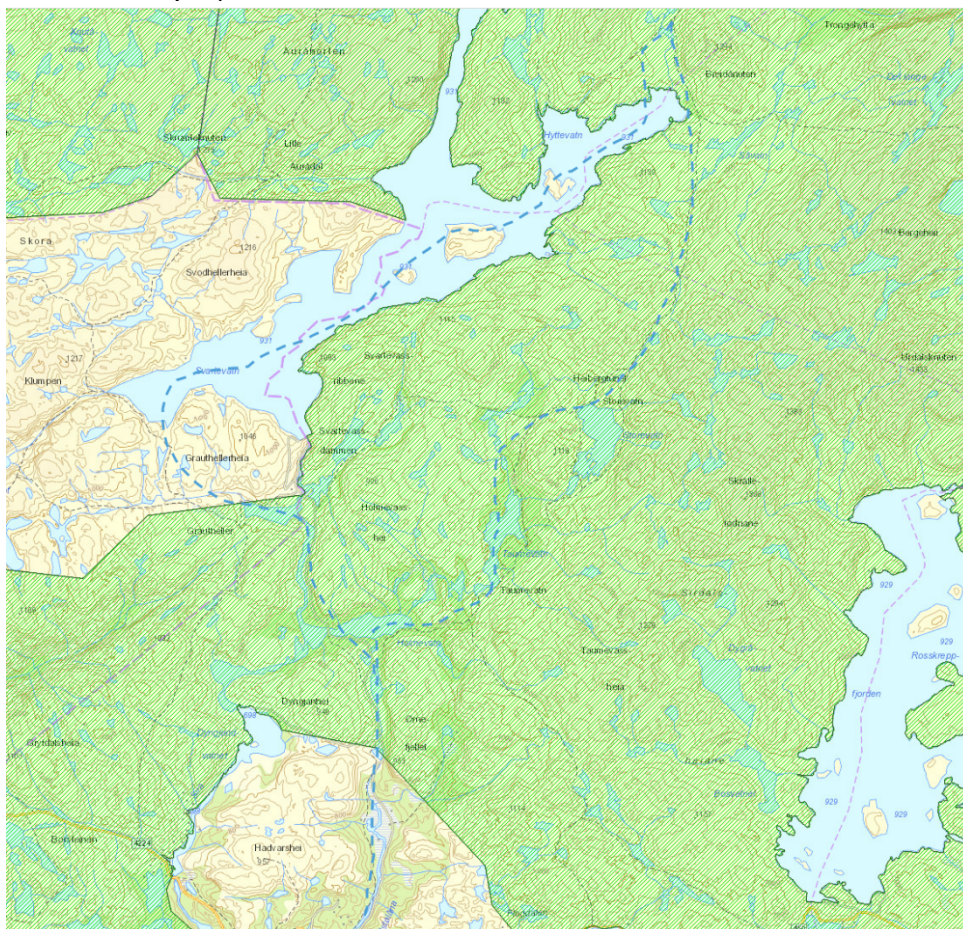

I Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane gis det dispensasjon til 4 kjentmannsturer fra 1 februar til 25 april/ 30 april i perioden 2022-2024. Dispensasjonen gjelder for følgende kjøretrasè:

- 2 årlige kjentmannsturer: Ådneram- Grautheller- Taumevatn- Storevann:

- 2 årlige kjentmannsturer: Ådneram- Kringlevatn- Svartevass-Grautheller-Ådneram, (med hensyn til trekkområde for villrein skal turen gjennomføres innen 25. april).

Kjentmannsturene skal følge DNT sine vinterløyper. Avvik fra merket vinterløype tillates unntaksvis når det er behov for å gjøre seg kjent med private hytter som ligger i nærheten av traseen, retningsgivende 2,5 km fra hovedtrase. Det skal da kjøres korteste rute mellom hytte og hovedtrase. Tillatelsen gjelder for inntil 8 snøskutere pr.tur.

Dispensasjonen blir gitt etter disse vilkårene:

- Dersom det blir observert villrein nær kjøreruta skal kjentmannsturene straks avbrytes. Kjentmannsturen skal utsettes om det foreligger sikre observasjoner av villrein nær aktuell kjørerute.
- Om villreinen på ny vil ta i bruk Frafjordheiane vil dispensasjonen bli tatt opp til ny vurdering.
- Kjentmannsturene skal varsels, gjennomføres og rapporteres etter retningslinjene fra Miljøverndepartementet datert 15.05.2020.
- Alle snøskutere skal kjøre samlet under hele kjentmannsturen og snøskuterne skal være uniformert eller påført beredskapsgruppa sitt emblem.
- Kjentmannsturene skal dokumenteres/loggføres med GPS.
- For å begrense den totale belastningen i området, skal de ulike gruppene samarbeide og koordinere kjentmannsturene der de skal gjøre seg kjent i

samme løype. Grupper som skal gjøre seg kjent langs samme trase skal så langt det lar seg gjøre gjennomføre turene samtidig.

- For å unngå konflikt med turfolk som bruker DNTs kvistete løyper skal kjentmannsturene gjennomføres utenom vinterferie og påskeferie.
- Det skal innhentes samtykke for kjøring med snøskuter fra grunneiere.
- Dispensasjonen skal alltid være med under transporten.

Arbeidsutvalget gir dispensasjon til nevnte kjentmannsturer. Det skal kjøres i etablerte traseer der tilleggsbelastningen fra øvingsvirksomheten er akseptabel i forhold til verneverdiene. Traseene går utenom de mest sårbare vinterbeiteområdene og i god avstand fra hekkelokaliteter for rovfugl. Dispensasjonen er i tråd med øvingsplan fra politiet.

Med hjemmel i forskrift om vern av Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde kap. 5, pkt. 5.1 bokstav a, forskrift om verneplan for Frafjordheiane kap. 5, pkt. 5.1 avslår arbeidsutvalget i verneområdestyret for SVR søknaden om bruk av snøskuter til kjentmannsturer etter andre kjøreruter enn de som er tegnet inn på kartet i vedtaket. Avslaget gjelder også kjøring med snøskuter fra 15 desember. For å unngå støy og ferdsel med snøskuter, i en til vanlig rolig periode i fjellet, får ikke redningsgruppene kjøre kjentmannstur før 15 januar i Frafjordheiane og 1 februar i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane.

Avslaget omfatter kjøreruter som ikke tilhører DNT sittt rutenett og/eller går gjennom sårbare områder for villrein og i nærliggende til hekkelokaliteter for rødlista rovfugl. I begrunnelsen for avslaget blir det også lagt vekt på flere av kjørerutene det er søkt om overlapper med andre leitegrupper og hjelpekorps, og at flere av kjørerutene ikke følger etablerte kvista løyper. Som en følge av dette avviker søknaden fra politimesteren i Sør -Vest politidistrikt sin øvingsplan.

Områdene mellom Svartevassmagasinet og Rosskreppfjorden, og områdene vest, øst og nord for Rosskreppfjorden er svært viktige vinterbeiteområder for villreinstammen i Setesdal-Ryfylke villreinområde. Det er generelt sparsomt med gode vinterbeiter i SVR og villreinen må få ro på de få gode som er. Det er derfor særlig viktig at villreinen få beite uforstyrret, og ikke mister beitetid og må bruke energireserver på flukt fra forstyrrelser.

Områdene etter kjøreruta Kringlevatn-Storsteinen-Hovatn inngår også i dette viktige vinterbeiteområde. I tillegg går kjøreruta gjennom den svært smale trekkorridoren mellom Svartevassmagasinet og Blåsjø som er strengt regulert ferdselsforbudzone. Å unngå forstyrrelser i denne trekkorridoren er helt avgjørende dersom villreinen skal ha mulighet til å trekke vestover og gjøre bruk av vinterbeiteområda vest for Blåsjø og Svartevassmagasinet. §10 *samlet belastning i naturmanfoldloven* blir også tilagt vekt for avslaget.

Frafjordheiane har vært uten villrein de siste 25 årene, men dette har tradisjonelt vært et vinterbeiteområde. Vintre med vanskelige beiteforhold lengere øst kan reinen finne tilbake til gamle vinterbeiter. Våren 2020 var det på nytt observert en mindre villreinflokk i Frafjordheiane. I tråd med villreinens sykliske områdebruk kan dette være

en indikasjon på at villreinen på nytt vil ta i bruk Fráfjordheiane til vinterbeite. I en etableringsfase vil det være særlig viktig at villreinen ikke møter omfattende forstyrrelser i dette området.

Villreinen har behov for ro på vinterbeite og er avhengig av muligheten til å trekke ut til sine vinterbeiteområder. Det er søkt om å kjøre kjentmannsturer i områder det knapt går et menneske. En slik kjøring med snøskuter vil gi en betydelig økning av motorferdselen i forhold til dagens situasjon. Kart vedlagt søknad med inntegnet traseer viser en svært omfattende kjøring og vil uten tvil utgjøre en trussel på verneverdier og verneformål. Dette gjelder særlig motorferdsel som ikke følger etablerte ruter for motorferdsel eller ferdsel.

Omsøkt kjøretrase i området ved Rosskrepp kommer i konflikt med Hubrolokalitet. Det bør være liten eller ingen menneskelig aktivitet i hekkeområdet mellom mars og mai. Hubro aksepterer minimal til ingen forstyrrelser under ruge-perioden som er fra ca. 1 april til 1 juni.

Omsøkt kjøretrase i Fráfjordheiane kommer i konflikt med jaktfalk. Denne arten er svært sårbar for forstyrrelser i nærheten av reirplass. Egglegging skjer i midten av april, men jaktfalken oppholder seg i reiområde flere uker før dette, og gjerne hele vinteren.

Saksopplysninger

Bakgrunn for søknad

Speidernes beredskapsgruppe er en del av samvirke i redningstjenesten og ressurser for AMK med pasientoppdrag. Speiderne deltar på lik linje med mannskap fra Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Øvre Sirdal Leitegruppe i søks- og redningsaksjoner og AMK oppdrag utkaldt og ledet av politiet og helse.

Ifølge søker er det helt nødvendig både ut ifra risikoanalyse for ivaretagelse av egne mannskap og effektivitet i oppdrag at mannskap får anledning til å opprettholde lokalkunnskapen, og at nye medlemmer blir kjent i områdene vi har et ansvar i og som det forventes aksjoner i. Dette har og betydning for responstiden for aksjonene og utfallet for de som trenger bistand.

Søker skriver i sin søknad at det er avgjørende at frivillige hjelpekorps får anledning til å benytte ulike løyper og ferdsealternativer inn til aktuelle terreng og gjøre seg kjent med DNT, Statskog og private hytter som oppsøkes når en er i nød/trenger hjelp.

Med bakgrunn i søkers egen risikoanalyse og planlagte øvelser, samt øvingsplan for Sør-Vest Politidistrikt datert 16.12.2020 revidert 09.22.21 søker Speidernes beredskapsgruppe om følgende årlig bruk av snøskuter i verneområde (områdene er hentet fra nummerert sonekart i godkjent øvingsplan fra politiet):

Tur 1.Område 2 Fráfjordheiane (Kjerag)

Tur 2.Område 4 Børsheinen/Grautheller
Tur 3.Område 5 Taumevatn/Storevatn/Håheller
Tur 4.Område 6 Svartevatn
Tur 5.Område 7 Rosskreppfjorden
Tur 6.Et av områdene 2-7.

Felles for alle kjentmannsturer:

- Gjennomføres i perioden 15.desember og 15.april.
- Kjentmannskjøring skjer med utgangspunkt i vedlagte traseer skissert i hvert område.
- Frivillige mannskap fra andre FORF organisasjoner og politi kan delta.

Søknad med kart og revidert øvingsplan fra politiet er vedlagt saken.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde av 28.4.00.
- Forvaltningsplan for SVR, godkjent 2015.
- Forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde av 19.12.03.
- Naturmangfoldloven
- Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder. Rundskriv fra Klima og Miljødepartementet, datert 15.05.2020.
- Plan for øvingskjøring/ kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landskapsvernområde, samt Frafjordheiane 2021-2024 versjon 2 datert den 09.11.21.
 - Vedtak i klagesak om bruk av snøskuter til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde, datert den 06.09.21.

Hjemmelsgrunnlag

Verneforskrifter

Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde ble vernet ved Kronprinsregentens resolusjon av 28. april 2000.

Formålet med vernet går frem av kapittel III i Forskrift om vern av Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiene landskapsvernområde:

1. Å ta vare på et sammenhengende, særpreget og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområder med et særpreget plante- og dyreliv, stølsområder, beitelandskap og kulturminner.
- 2.Å ta vare på et sammenhengende fjellområde som leveområde for den sørligste villreinstammen i Europa. “

Motorisert ferdsel i verneområdet reguleres av verneforskriften kapittel IV, punkt 5. Motorisert ferdsel på land er forbudt i landskapsvernområdet.

Frafjordheiane landskapsvernområde og de tilgrensende naturreservatene Ørestø og Migaren ble vernet ved kronprinsregentens resolusjon av 19. desember 2003.

Formål med opprettingen av vernet av Frafjordheiane landskapsvernområde er:
1. å ta vare på en representativt, særpreget og vakkert naturlandskap, med bratte fjord- og dalsider via lavheier opp til glattskurte høyfjell.

2. å ta vare på vann og vassdrag, viktige leveområder for et særmerket plante og dyreliv, geologiske landskapsformer, samt beite og stølslandskap med automatisk fredet freda og nyere tids kulturminne. Videre heter det at «allmenheten skal ha muligheten til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging».

I verneforskriften for Frafjordheiane landskapsvernområde § 3 nr. 5.3 framkommer det at forvaltningsmyndigheten kan gi dispensasjon til bruk av motorkjøretøy på frossen, snødekt mark i forbindelse med øvelseskjøring. Verneforskriften for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde har ikke en tilsvarende bestemmelse. Søknaden om kjentmannskjøring må derfor behandles etter naturmangfoldloven § 48 i dette området.

Forvaltningsplan for verneområdene i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane (SVR)

Motorferdsel i verneområdene skal avgrenses til det som er strengt nødvendig, og holdes på et nivå som ikke er til skade for naturmangfoldet eller til ulempe for andre brukergrupper. Motorferdsel i viktige område for villreinstammen, som trekk og kalvingsområde og viktige område for vinterbeite skal avgrenses så langt som mulig, og holdes på et nivå der en unngår systematiske forstyrrelser.

Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og i verneområder- klima og miljøverndepartementet.

Miljøverndepartementet og Justisdepartementet har samarbeidet om utarbeidelsen av rundskrivet for å klargjøre praktiske retningslinjer innenfor rammene av gjeldene lover og forskrifter som kan ivareta redningstjenestens forberedende funksjoner, datert 15.05.2020.

Rundskrivet gir en detaljert oversikt over retningslinjene for slik kjentmannskjøring etter Motorferdselloven og verneforskriften, understreker rammene for kjentmannskjøring til hjelpekorpsene og gir også detaljerte retningslinjer for utforming av øvingsplaner og hvordan kjentmannsturene skal varsles og gjennomføres. Rundskrivet legger vekt på at alle typer øvelser inn i et verneområde er søknadspiktig. Øvelser som kan legges utenfor verneområdet skal legges utenfor og at øvelser skal være strengt nødvendige.

Naturmangfoldloven

Etter § 7 i Naturmangfoldloven skal de miljørettslige prinsippene i §§ 8- 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Forvaltningsmyndigheten må i alle tiltak som berører naturmangfoldet vurdere søknadene etter disse paragrafene.

§ 48 i Naturmangfoldloven «åpner for at det kan gis dispensasjon dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig»

Det er to vilkår for dispensasjon etter denne bestemmelsen og begge vilkårene må være oppfylt for at dispensasjon kan gis:

1. tiltaket kan ikke påvirke verneverdiene nevneverdig, og
2. tiltaket må ikke stride mot vernevedtakets formål.

Vilkåret om at tiltaket ikke skal påvirke verneverdiene nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever. Det kan bare dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha begrenset virkning for verneverdiene. Det er mao i første rekke bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser som er av stor betydning for søker sammenholdt med verneinteressene, som omfattes bestemmelsen. Siktemålet er at verneforskriften ikke uthules gjennom omfattende dispensasjonspraksis.

Plan for øvingskjøring/kjentmannsturer i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landskapsvernområde, samt Frafjordheiane 2021-2024, revidert versjon datert den 09.11.21. omtaler kjentmannsturer på denne måten:

- Det er anbefalt mellom 2 og opptil 6 turer for redningsgruppene.
- Øvre Sirdal Leitelag er spydspissen innen fjellredning.
- Det er hensiktsmessig at tidspunkt for gjennomføring av turene er tidlig i sesongen.
- Dersom turistløypene ikke er stukket så må de følge vinterløypene slik vinterløypene fremgår av turistforeningens kart.
- Kjentmannsturene skal følge Turistforeningen sine vinterløypetraséer.
- Råd og informasjon om hvor og hvordan man bør ferdes for å ta hensyn til Villrein innhentes fra Statens Naturoppsyn (SNO).
- Avvik fra vinterløypetraséene tillates unntaksvis når det er behov for å gjøre seg kjent med private hytter som ligger i nærheten av traséen, retningsgivende 2,5 km. fra hovedtrasé. Rute må fremgå av godkjent kjøretillatelse. All øvings/kjentmannskjøring skal dokumenteres/ loggføres med GPS.
- For å begrense den totale belastningen i området, skal de ulike gruppene samarbeide og koordinere kjentmannsturene der de skal gjøre seg kjent i samme løype.

Vedtak i klagesak fra Miljødirektoratet om bruk av snøskuter til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane landskapsvernområde, datert den 06.09.21. Vedtaket som ble fattet ser slik ut:

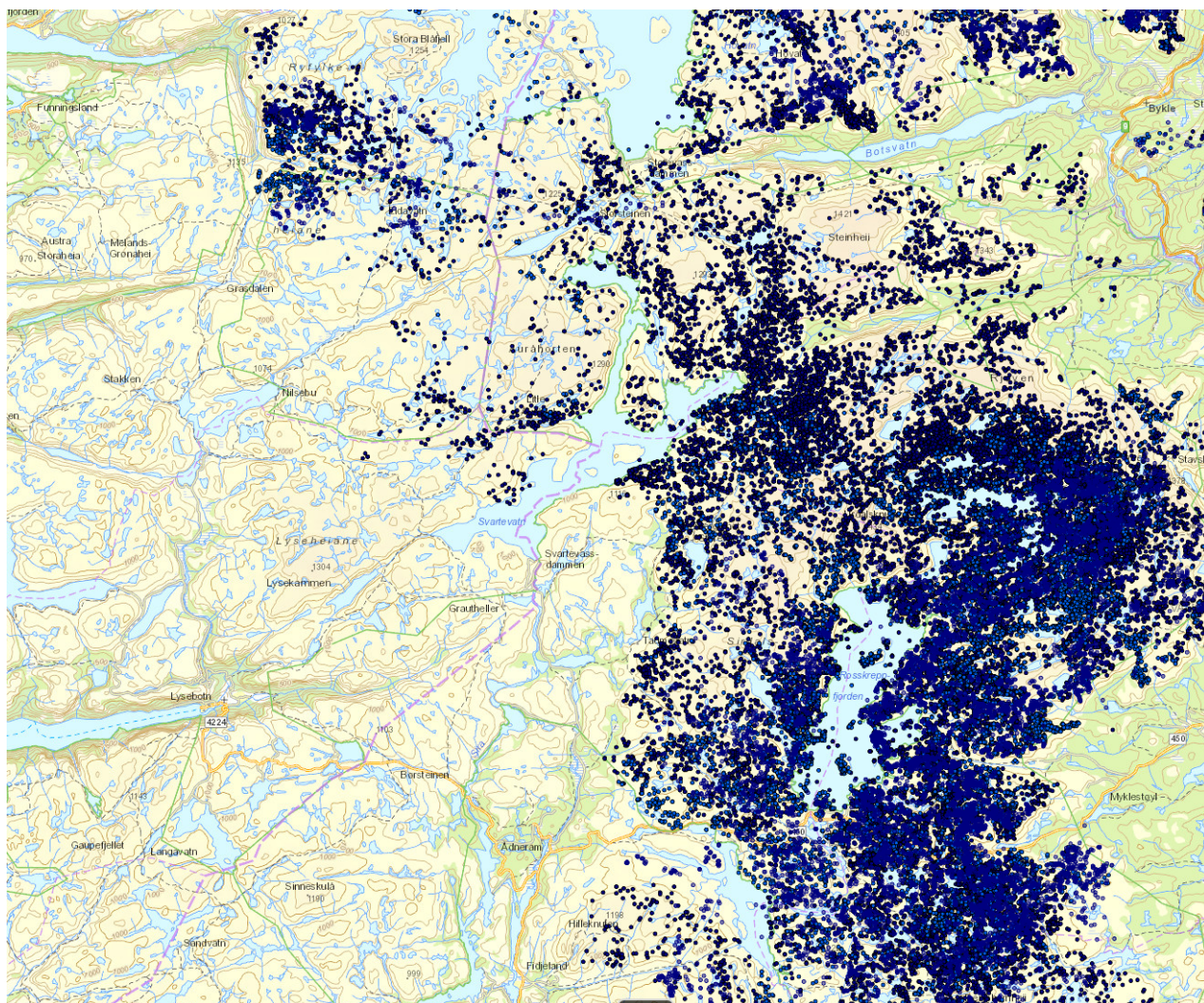
Miljødirektoratet opprettholder vedtak truffet av Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane datert 15.02.2021. Vi mener all kjentmannskjøring med snøscooter bør skje innenfor de rammer som er trukket opp i politiets øvingsplan for området. Verneområdestyret vil kunne behandle en ny søknad fra beredskapsgruppen før vintersesongen. Vedtaket er truffet med bakgrunn i forskriftene for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Frafjordheiane og naturmangfoldloven § 48.

Forvaltningsmyndighet

Styret for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmyndighet for SVR og Frafjordheiane.

Vurdering

Speidernes beredskapsgruppe har søkt om dispensasjon til å kjøre med snøskuter når de har behov for å gjøre seg kjent i områder det kan forventes leteaksjoner. Kjøretrase som er omsøkt har en samlet distanse på ca. 250 km innenfor verneområde. De fleste traseene det er søkt om ligger i stor grad utenfor det merka og etablerte løypenettet til turistforeningen. Flere av traseene ligger i viktige vinterbeiteområder for villrein. Området ved Rosskrepp og i den viktige trekk-korridoren mellom Svartevassmagasinet og Blåsjø er det mest sårbare. Kjøring med snøskuter i seg selv i disse områdene utgjør en trussel for verneverdier og verneformål. Men også spor etter snøskuter i sårbare områder langt fra hovedpulsårene til turistforeningen kan motivere eventyrlystne skiturister til å følge sporene inn området der villreinen normalt får beite i fred. Villreinen fikk i 2021 status som nær truet og er nå en rødlistet art. Innplassering på rødlisten er et viktig signal om at arbeidet med å ivareta villreinens leveområde er svært viktig.

Kartutsnittet fra dyreposisjoner viser villreinsens bruk av fjellområde desember- april (2006-2019).

Observasjoner av villrein i 2020 i Frafjordheiane kan tyde på at villreinen er i ferd med å ta området i bruk etter flere års opphold. Det er i så fall svært viktig at det ikke skjer uheldig forstyrrelse av reinen. I tråd med villreinsens sykliske områdebruk kan dette være en indikasjon på at villreinen på nytt vil ta i bruk Frafjordheiane til vinterbeite. I en etableringsfase vil det være særlig viktig at villreinen ikke møter omfattende forstyrrelser i dette området.

I Norsk Villreinsenters rapport Kartlegging av villreinsens arealbruk i SVR og Setesdal Austhei (NVS rapport 6/2010) er det registrert et villreintrekk vest for Langavatn og et ved Sandvatn. Den omsøkte motorferdselen kommer i kontakt med disse trekkene.

Det finnes mange forskjellige rovfugl og ugle-arter i SVR. For noen arter er SVR et viktig hekkeområde. For andre et viktig trekk område. For noen arter er både hekke, og trekk område svært viktig. Etter søk i naturbase med sensitiv informasjon er det registrert rødliste rovfugl (jaktfalk) i nærliggende områder til kjøretrassene. Jaktfalk er oppført som nært truet i Norsk Rødliste for arter 2010. Denne arten er svært sårbar for

forstyrrelser i nærheten av reirplass. Egglegging skjer i midten av april, men jaktfalken oppholder seg i reirområde flere uker før dette, og gjerne hele vinteren.

Hubro liker seg i SVR og det er dokumentert flere lokaliteter. Deler av SVR sitt areal inngår i et nasjonalt overvåkingsområde for hubro. Den er svært sky og sårbar for forstyrrelser, og den kan forlate reir med egg etter bare et besøk av mennesker. Denne arten krever mye oppmerksomhet i forvaltningsøyemed. SVR har et forvaltningsansvar for arten.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) må vurderes som godt for å kunne vurdere i hvilken grad omfanget av kjentmannskjøring det er søkt om vil ha innvirkning på verneverdier og verneformålet.

Føre- var prinsippet §9: det legges liten vekt på føre var da kunnskapsgrunnlaget er godt vurdert.

Økosystemtilnærming og samlet belastning §10: Setesdal-Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane er sterkt preget av vannkraftutbygging. Vannkraftutbygging betyr fysiske inngrep som reduserer villreinsens tilgang til trekk og beiteområder. En viktig påvirkning som har fulgt med kraftutbyggingen er alle anleggsveiene som både binder areal fra reinsens bruk og bidrar til å åpne fjellet for ytterligere ferdsel. I vintermånedene har kraftselskapene løyve til å kjøre snøskuter med formål å holde tilsyn av kraftverk og anlegg nesten daglig. I SVR er det et stort og kompleks løypenett med opptil 60 DNT- og Statskog hytter. I tillegg er det noen private hytter. Statskog SF og turistforeningen har løyver til å kjøre snøskuter knyttet til drift og vedlikehold av sine hytter. Landbruksnæringen har også løyver til å bruke snøskuter for nødvendig transport i forbindelse med frakt av gjerdemateriale o.l.

Da det eksiterer flere løyver til å bruke snøskuter i noen av de samme områdene/ traseene er det viktig at en ikke bare ser på den omsøkte kjøringen isolert sett, men har et langsiktig og helhetlig perspektiv på motorferdselen i verneområdet.

Kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver § 11: blir ikke vurdert i denne saken.

Miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder § 12: For at redningsaksjoner kan gjennomføres så effektivt og sikkert som mulig, skal det legges til rette for at organisasjonene kan drive øvings/kjentmannskjøring med snøscooter i områder hvor det kan forventes redningsaksjoner. Forvalter vurderer bruk av snøskuter som det beste alternativet.

Konklusjon

Det er en målsetting å holde motorisert ferdsel i verneområdene på et minimum, og det gis ikke tillatelse til kjøring med snøskuter som ikke er nødvendig. Dersom det skulle blitt gitt dispensasjon til kjentmannskjøring i det omfang det er søkt om, vil kjentmannsturene krysse viktige trekk og leveområde for villreinen og kunne gi forstyrrelser for enkelte rovfugl lokaliteter nær omsøkt kjøretrase. Vilkår får å kunne dispensere fra naturmangfoldloven § 48 oppfylles ikke og dermed blir deler av

søknaden avslått. Politiets øvingsplan gir klare anbefalinger at kjentmannsturer skal følge turistforeningens løypenett.

Til Verneområdestyret for
Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane

Ådneram, 18. desember 2021

Søknad om løyve til kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Frafjordheiane 2021-2024

Speidernes beredskapsgruppe er en del av samvirke i redningstjenesten og ressurser for AMK med pasientoppdrag. Speiderne deltar på lik linje med mannskap fra Røde Kors, Norsk Folkehjelp og Øvre Sirdal Leitegruppe i søks- og redningsaksjoner og AMK oppdrag utkaldt og ledet av politiet og helse.

Det er helt nødvendig både ut ifra risikoanalyse for ivaretagelse av egne mannskap og effektivitet i oppdrag at mannskap får anledning til å opprettholde lokalkunnskapen, og at nye medlemmer blir kjent i områdene vi har et ansvar i og som det forventes aksjoner i. Dette har og betydning for responstiden for aksjonene og utfallet for de som trenger bistand.

Det er videre avgjørende at vi får anledning til å benytte ulike løyper og ferdselsalternativ inn til aktuelle terreng og gjøre oss kjent med turistforeningshytter, Statskoghytter og private hytter som oppsøkes når en er i nød trenger hjel.

Med bakgrunn i egen risikovurdering, planlagte øvelser og henvisning til øvingsplan for Sør-Vest Politidistrikt datert 16.11.2020 og oppdatert 09.11.2021 som gir oss åpning for inntil 6 turer, søker vi om løyve til følgende kjentmannsturer basert på vedlagte traseer:

- Tur 1. Område 2 Frafjordheiane (Kjerag)
- Tur 2. Område 4 Børsheinen/Grautheller
- Tur 3. Område 5 Taumevatn/Storevatn/Håheller
- Tur 4. Område 6 Svartevatn
- Tur 5. Område 7 Rosskreppfjorden
- Tur 6. Et av områdene 2-7.

Felles for alle kjentmannsturer:

- Gjennomføres i perioden 15. desember og 15. april.
- Kjentmannskjøring skjer med utgangspunkt i vedlagte traseer skissert i hvert område.
- Frivillige mannskap fra andre FORF organisasjoner og politi kan delta.

Håpe dere ser nødvendigheten av at vi opprettholder egensikkerhet for våre redningsmannskaper gjennom kjentmannsturer i aktuelt terreng, at søknaden

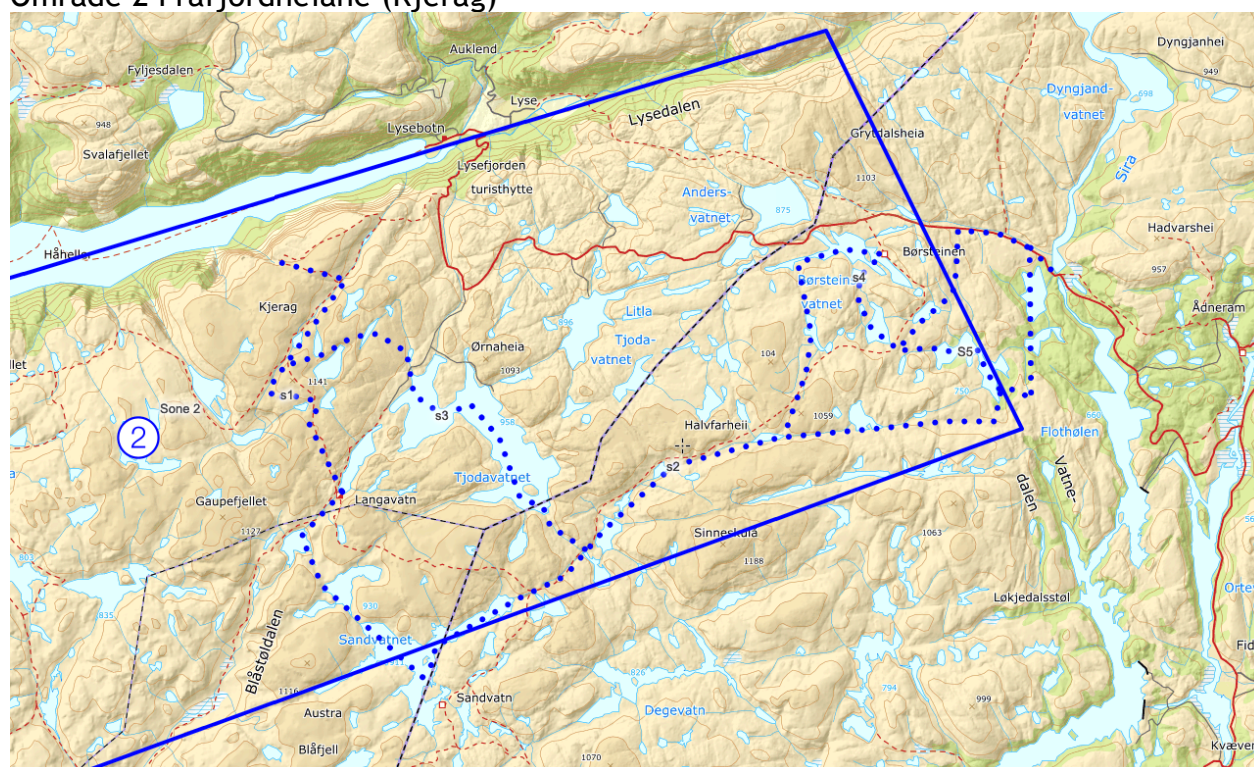
imøtekommes og at vi trygt og sikkert kan bidra til søk og redning i fremtidige aksjoner.

Med ønske om snarlig tilbakemelding.

Med hilsen

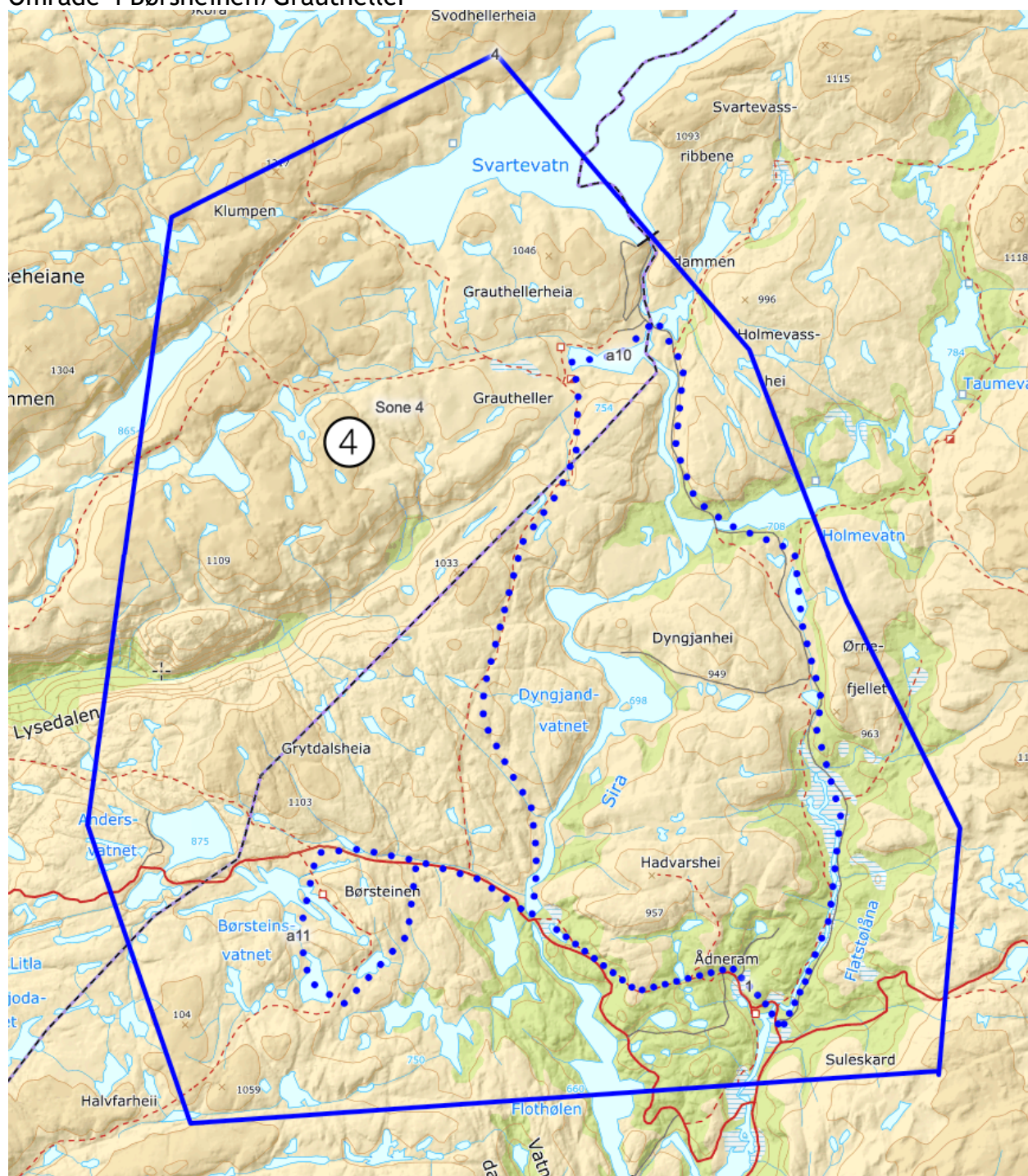
Ivar Anton Nøttestad
Daglig leder, tlf. 950 31 101

Område 2 Frafjordheiane (Kjerag)

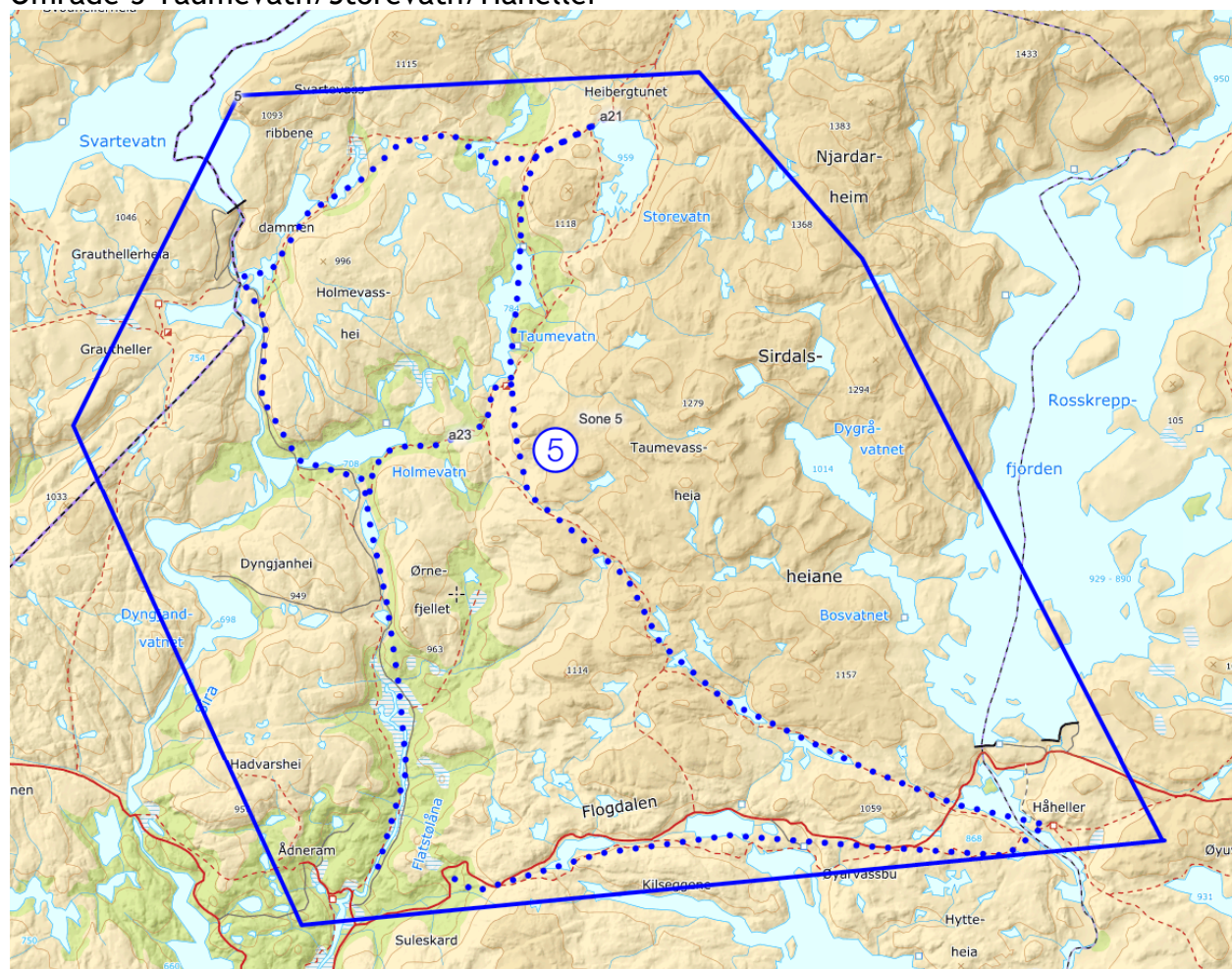

Område 4 Børsheinen/Grautheller

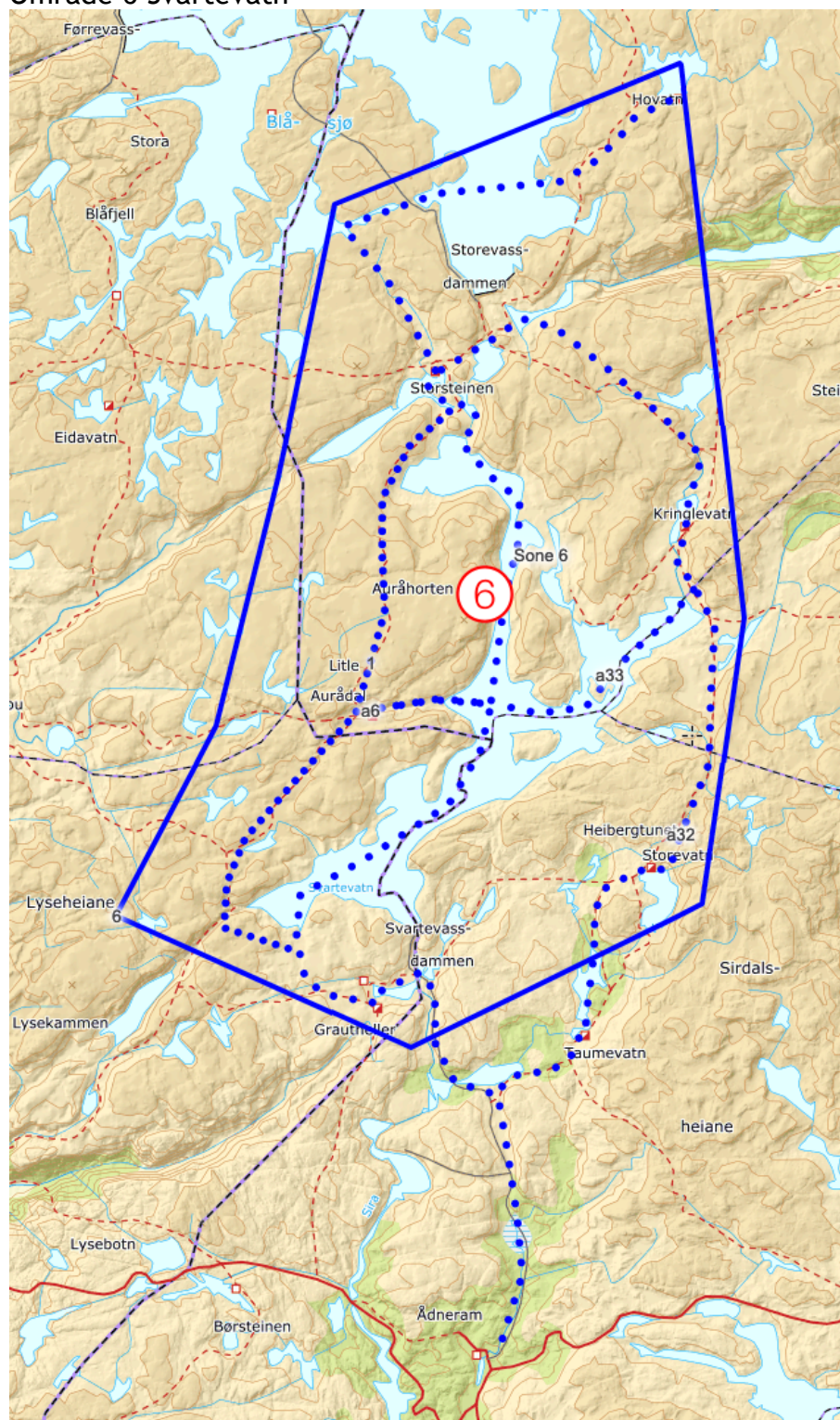

Område 5 Taumevatn/Storevatn/Håheller

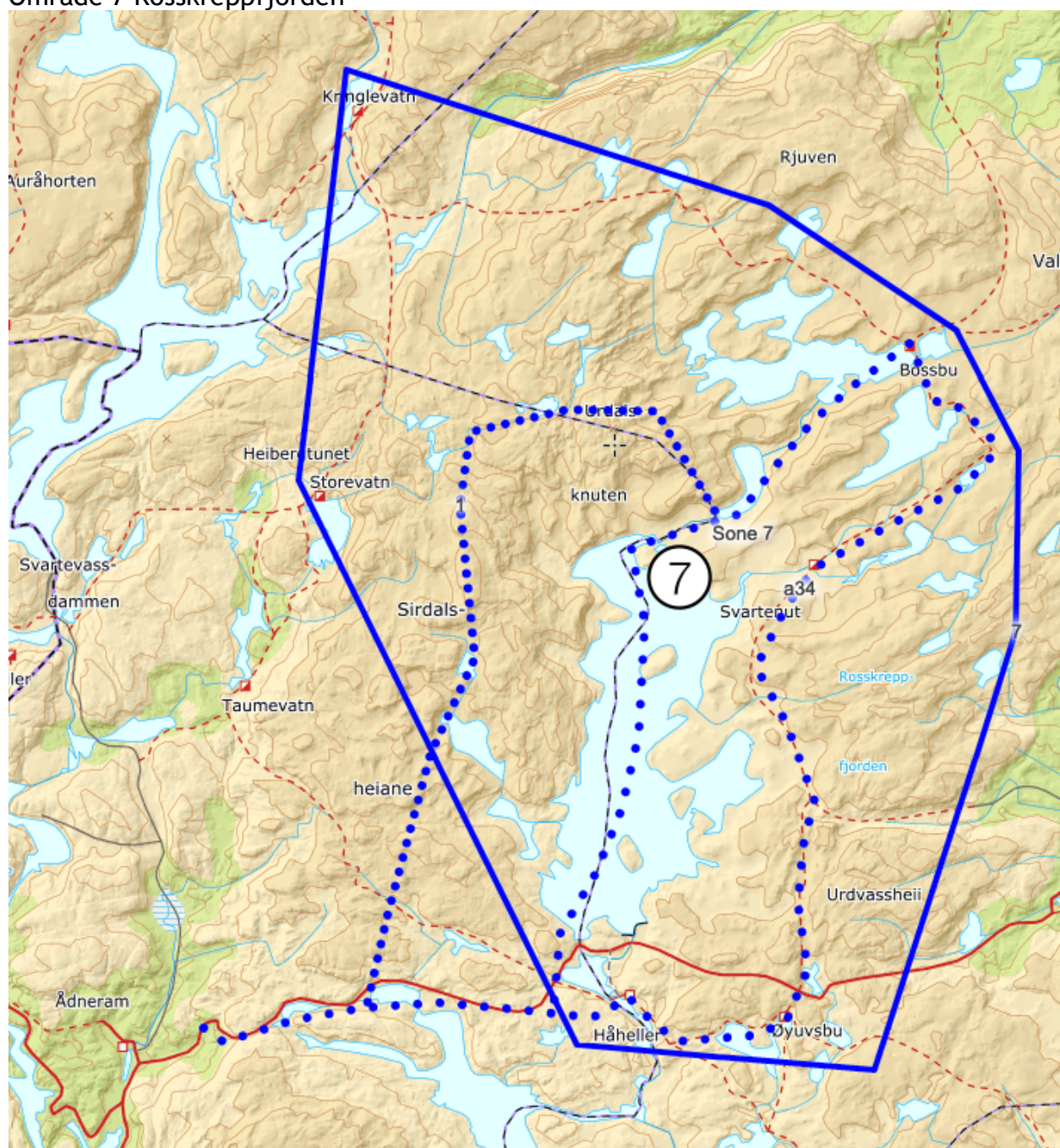

Område 6 Svartevatn

Område 7 Rosskreppfjorden

Verneområdestyret
Setesdal Vesthei,
Ryfylkeheiane og
Frafjordheiane

Postadresse
Postboks 504
4804 ARENDAL

Besøksadresse
Garaneset, 4230 Sand

Kontakt
Sentralbord: +47 37 01 75 00
Direkte: +47

www.svr.no

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2022/495-0

Saksbehandler: Alf Odden

Dato: 13.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	6/22	18.01.2022

Søknad om dispensasjon til motorferdsel i samband med kjentmannsturar i Frafjordheiane landskapsvernområde, Sandnes, Gjesdal og Sirdal kommunar - Stavanger Røde Kors Hjelpekorps

Forvalters innstilling

I medhald av §2, §3, punkt 5.1 og §3, punkt 5.3a i Forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde, får Stavanger Røde Kors Hjelpekorps dispensasjon til å bruke snøskuter til kjentmannsturar i Frafjordheiane landskapsvernområde. Dispensasjonen gjeld og motorferdsel i samband med tilsyn av radiostasjonen på Varmekro.

Kjentmannsturane skal, i samsvar med Politiets øvingsplan, gå etter traseen til dei kvista vinterløypene til turisthyttene Sandvatn, Langavatn og Blåfjellenden som vist på kartet i vedtaket. Dispensasjonen gjeld for to kjentmannsturar etter kvar av desse rutene:

- Hunnedalen-Blåfjellenden-kvistet kryss ved Kringlekveven-Sandvann-Lortabu
- Hunnedalen – Sandvann - Lortabu
- Hunnedalen – Langavann med avstikker til Kjerag
Turane til Langavatn kan følgje køyrerute gjennom Blåstøldalen og forlengast til Varmekro ved behov

Dispensasjonen gjeld og to tilsynsturar til radiostasjonen på Varmekro etter ruta:

- Høgaleite – Langavatn - Varmekro

Kjentmannsturane kan gjennomførast frå 15.01 til 30.04 kvart år. Kjentmannsturar som gjennomførast før kvisting skal likevel følgje traseen til dei kvista vinterløypene.

Dispensasjonen gjeld fram til 30.04.2024, og gjeld for inntil 4 snøskuterar på kvar tur

Eit årleg medlemskurs kan inngå som ein av kjentmannsturane som er nemnt over. Nøyaktig område for gjennomføring av medlemskurset skal avklarast med verneområdeforvaltar før gjennomføring. Slike kurs og øvingar som krev motorferdsel, skal om mogleg leggest utanfor verneområdet.

På inntil fire av kjentmannsturane i 2022 kan det gjerast avstikkarar frå dei kvista vinterløypene for å hente inn GPS-spor til bruk i eventuelle redningsaksjonar. Dette dreier seg om vanleg brukte turmål ut frå Hunnedalen. GPS-spor kan hentast inn for desse strekningane:

- Høgaleite – Blåfjellenden etter ruta Djupavatnet-Bråstøldalen-Litla Fidjadalen
- Toppen av Fidjaknutane frå nordenden av Litla Fidjadalen til Morkatjørna
- Skardet mellom Indre og Heimre Hunnefjell frå sørenden av Øyarvatnet
- Storeknuten frå sørenden av Djupavatnet
- Sommarløypa mellom turisthyttene Blåfjellenden og Sandvatn
- Litla Fidjadalen – løypa mellom Høgaleite og Blåfjellenden over Langatjørn og Kvernavassheia

Vedtaket grunngjevast med at kjentmannsturane i all hovudsak er lagt til kvista vinterløyper kor tilleggsbelastninga frå øvingsverksemda er akseptabel i høve til verneverdiane. Køyrrutene går utan om sårbare vinterbeiteområde for villrein og hekkelokaliteter raudlista rovfugl. Kjentmannsturane skjer og i samsvar med Politiets øvingsplan.

Kart over køyrruter.

Dispensasjonen blir gitt med desse vilkåra:

- Dersom ein ser villrein nær køyrruta skal kjentmannsturen straks avbrytast. Kjentmannsturar skal utsetjast om det ligg føre sikre observasjonar av villrein nær aktuell køyrrute
- Om villreinen på nytt tek i bruk Frafjordheiane vil dispensasjon bli tatt opp til ny vurdering
- Øvinga skal varslast, gjennomførast og rapporterast etter retningslinjene frå Klima- og Miljødepartementet datert 15.05.2020
- Under kjentmannsturane skal alle snøskuterane som deltek køyre samla
- For å avgrense den totale belastninga i området, skal dei ulike gruppene samarbeide og koordinere kjentmannsturane der de skal gjere seg kjent i same løype. Grupper som skal gjere seg kjent langs same trase skal, så langt det let seg gjere, gjennomføre turane samtidig
- Det skal innhentast samtykke for køyring med snøskuter frå grunneigarane i område
- Dispensasjonen skal være med under turane
- For å unngå konflikatar med brukarane av skiløypene mellom turisthyttene skal ikkje kjentmannsturane blir gjennomførast i vinterferien eller påskeferien

Saksopplysninger

Bakgrunn for søknaden

Viser til søknad datert 03.01.2022 med tilleggssøknader datert 10.01.2022 og 12.01.2022. Viser og til revidert øvingsplan frå Sør-Vest politidistrikt, datert 09.11.2021. Viser og til vedtak i delegasjonssak RO 15/2021 kor det vart gitt dispensasjon til ein liknande søknad. Viser vidare til vedtak i delegasjonssak RO 13/2021 kor den opphavlege søknaden frå Stavanger RKH vart avslegen på grunna av høgt tal på kjentmannsturar, køyring utanfor faste løyper og manglande samsvar med Politiets øvingsplan. Det visast og til Miljødirektoratet si avgjer i denne klagesaka frå 23.09.2021, kor verneområdestyret sitt avslag vart oppretthaldt.

Stavanger Røde Kors Hjelpekorps (SRKH) har søkt om ei mindre justering av eksisterande dispensasjon. I tråd med den reviderte øvingsplanen frå Politiet ønskjer dei å starte opp med kjentmannsturane så tidleg som råd på vinteren. SRHK har i tillegg søkt om å bruke snøskuter til å hente inn GPS-spor til mykje bruka turmål i område.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Frafjordheiane landskapsvernområde av 30.01.2004
- Forvaltningsplan for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, godkjent 2015
- Naturmangfaldlova.
- Plan for øvingskjøring/kjentmannskjøring i Setesdal Vesthei og Ryfylkeheiane landskapsvernområde, samt Frafjordheiane 2021-2024. Sør-Vest politidistrikt, revidert versjon 09.11.2021
- Rundskrivet "Retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøskuter i utmark og verneområder" Klima- og miljødepartementet 15.05.2020

Heimelsgrunnlag

Frafjordheiane landskapsvernområde og dei tilgrensande naturreservata Ørestø og Migaren vart oppretta ved Kronprinsregenten sin resolusjon 19.12.2003. Direktoratet for naturforvaltning vedtok 30.01.2004 ei mindre endring i verneforskrifta

Føremålet med opprettinga av Frafjordheiane landskapsvernområde er etter §2 mellom anna:

- å ta vare på eit representativt, særprega og vakkert landskap, med bratte fjord- og dalsider via lågheiar opp til glattskurt høgfjell.
- å ta vare på vatn og vassdrag, viktige leveområde for eit særmerkt plante- og dyreliv, geologiske landskapsformer, samt beite- og stølslandskap med automatisk freda og nyare tids kulturminne.

Vidare heter det at "*Allmenta skal ha høve til naturoppleving gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med lita grad av teknisk tilrettelegging*".

Motorisert ferdsel i verneområdet blir regulert av verneforskrifta §3, punkt 5.1. Her heter det at motorferdsel er forbode på land og i vatn. I §3, punkt 5.3, bokstav a. heter det vidare at forvaltningsstyresmakta kan etter søknad gje løyve til bruk av båt med motor, motorkjøretøy på frosen eller snødekt mark, eller luftfartøy i samband med øvingsverksemd.

Motorferdsla det er søkt om kjem etter vårt syn inn under §3 punkt 5.1 og krev derfor dispensasjon for å kunne gjennomførast, jamfør §3, punkt 5.3.bokstav a.

I Forvaltningsplan for SVR går det fram av forvaltningsmåla om motorferdsel på side 32 at:
«Motorferdsel i verneområda skal avgrensast til det som er strengt nødvendig, og haldast på eit nivå som ikkje er til skade for naturmangfaldet, eller er til ulempe for andre brukargrupper».

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmynde for Frafjordheiane landskapsvernområde.

Vurdering

Naturmangfaldlova

Etter § 7 i Naturmangfaldlova skal dei miljørettslege prinsippa i §8 til 12 leggest til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndigheit. Forvaltningsmyndigheita må ved alle tiltak som vedkjem naturmangfaldet, vurdere søknadane etter desse paragrafane.

Innverknad på verneverdiar og verneføremål

Denne delen av Frafjordheiane har i liten grad brukt av villreinen dei siste 25 åra. Dette blir og stadfesta av resultatane frå NINA sitt GPS-merkeprosjekt (NINA rapport 694/2011). Her er det dokumentert at ingen av dei ni simlene som har nytta sørområdet har vore i Frafjordheiane den tida dei hadde sendar (2006-2010). Heller ikkje nyare GPS data frå www.dyreposisjoner.no (2011-2019) har registrert plott frå området. Ein mogleg årsak til dette er at Frafjordheiane tradisjonelt vore eit bukkeområde og at GPS registreringane omfattar i liten grad bukkar. Våren 2020 vart det observert spor etter mindre villreinflokk ved Simleknuten og Venekvæv rett aust for grensa til Frafjordheiane. SVR kjenner ikkje til at det er ikkje registrert nye observasjonar i eller nær Frafjordheiane i 2021.

I Norsk Villreinsenters rapport Kartlegging av villreinsens arealbruk i Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (NVS rapport 6/2010) er det registrert eit trekkveg vest for Langavatn, ein på Strålaus og ein ved Sandvatn. Det er og registrert trekkvegar litt lenger aust ved Halvfartjødn, Dægevassbu og Heimre Dyrgråhei. Motorferdsla det er søkt om vil fort komme i kontakt med dei tre vestlegaste av desse villreintrekka. Villrein har i norsk raudliste for artar for 2021, fått status som nær truga (NT).

Kunnskap om naturmangfaldet i området baserer seg og på Miljødirektoratet sin naturdatabase med innsyn til sensitiv informasjon (www.naturbase.no) og tilsvarande informasjon i Temakart Rogaland, samt viltkart for Sirdal kommune. Kunnskap om jaktfalk baserer seg og på samtale med Seniorrådgjevar Odd Frydenlund Steen hos Fylkesmannen i Telemark, samt eit bredt utval av faglitteratur om rovfugl. På viltkartet for Sirdal kommune er det registrert informasjonen om trua eller nær trua artar på Norsk audliste for artar 2021 og andre verdifulle artar i det aktuelle område.

I område aust for Sandvatn og om lag 400m frå vinterløypa mellom Sandvatn og Lortebu er det registrert to hekkelokalitetar for jaktfalk. Jaktfalk er oppført som nær truga (NT) i Norsk raudliste for artar 2021, Denne arten er svært sårbar for forstyrningar i nærleiken av reirplassen. Egglegging skjer i midten av april, men jaktfalken oppheld seg i reiområdet nokre veker før dette, og blir særleg aktiv om lag tre til fem veker før egglegging.

Ut over dette er det så langt forvaltningsstyresmakta kjenner til etter søk i Naturbase, er det ikkje registrert informasjon om prioriterte artar, trua eller nær trua artar på Norsk raudliste for artar 2021 eller andre verdifulle artar. Det er heller ikkje registrert informasjon om utvalde naturtypar, trua eller nær trua naturtypar på Norsk raudliste for naturtypar 2011 eller andre verdifulle nær trua naturtypar. Det er heller ikkje komme fram andre opplysningar som tyder på at det finns slike artar og/eller naturtypar i det aktuelle område. Det må likevel på peikast at andre rovfuglartar som Kongeørn, fjellvåk og tårnfalk hekkar i dei aktuelle delane av Frafjordheiane.

Kunnskap om kulturminne i området baserer seg på Riksantikvaren sin kulturminnebase (www.askeladden.no). Her er det ikkje registrert kulturminne i nærleiken som kan ta skade av motorferdsla det er søkt om.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) som ligg føre for å vurdere dei omsøkte tiltaka si innverknad på verneverdiar og verneføremål, må derfor vurderast som tilstrekkeleg til at forvaltningsstyresmakta kan fatte vedtak i saka. §9 om "Føre var prinsippet" vil også bli tillagt vekt i dei følgjande vurderingane.

§10 tek føre seg den samla belastninga av økosystemet i området. Det er få private hytter i verneområdet, men det er tre turisthytter med ein del vinterbruk. Det er noko del motorferdsle i område frå før i samband med transport av ved og proviant til dei tre turisthyttene, samt kvisting av skiløyper. Ei oppteljing viser om lag 30 årlege snøskutertransportar i denne delen av Frafjordheiane. Det er også mange skiløparar som nyttar dei tre turisthyttene i vintersesongen. Kvar vinter er det registrert om lag 450 overnattingar på Sandvatn, 200 på Blåfjellenden og 150 på Langavatn. I tillegg går mange på dagstur til Sandvatn og i nærområda til hyttefeltet i Hunnedalen.

Motorferdsla det er søkt om vil ha eit slikt omfang at den vil medføre ein merkbar auka i bruken av snøskuter i landskapsvernområdet. At motorferdsla er avgrensa til kvista løypene i område gjer likevel at den ikkje vil medføre auka forstyrring av hekkelokalitetar for dei raudlista rovfuglartane jaktfalk og hubro, og såleis ikkje er eit trugsmål mot desse sårbare artane.

Frafjordheiane har vært utan villrein de siste 25 årene. Tidlegare har dette vore eit vinterbeiteområde, som har hatt særleg stor bruk i år med vanskelege beiteforhold lengre aust. Våren 2020 vart det på nytt observert to mindre villreinflokkar nær Frafjordheiane. I tråd med villreinens sykliske områdebruk kan dette være ein indikasjon på at villreinen på nytt vil ta i bruk Frafjordheiane til vinterbeite. I en eventuell etableringsfase vil det være særleg viktig at villreinen ikke møter omfattende forstyrrelser i dette området. Villreinen har behov for ro på vinterbeite, og er avhengig av moglegheiten til å kunne trekke ut i vinterbeiteområda. Talet på årlege kjentmannsturar det er søkt om medfører ein merkbar auke i motorferdsla i område, men avgrensinga til faste løyper dempar den forstyrrende effekten. Likevel er det sett vilkår om at dispensasjonen kan trekkast tilbake på kort varsel dersom villreinen skulle komme tilbake til Frafjordheiane.

I den nåverande situasjonen utan villrein i Frafjordheiane vil kjentmannsturane kunne gjennomførast frå 15. januar utan at dette medfører vesentlege tilleggsforstyrringar.

§12 omhandlar miljøforsvarleg teknikkar, driftsmetodar og lokalisering. Stavanger Røde Kors Hjelpekorps har ei viktig rolle i beredskapen i område. Forvaltningsstyresmakta har forståing for at dei har behov for å bli kjente i område, og at noko av øvingsverksemda må gjennomførast i verneområde. Ein ønskjer og å bidra til at slike øvingar kan gjennomførast utan at det kjem i konflikt med verneføremål og verneverdiar. Det er Politiet som sett rammene for kjentmannsturane i verneområda gjennom sin øvingsplan, og på bakgrunn av føringane i rundskrivet frå departementet. I denne øvingsplanen skal det være gjort ei avveging mellom dei beredsskapsmessige behova, og behova for å ta vare på verneverdiane i verneområda.

§11 legg til grunn at eventuelle kostnader ved miljøforringing skal bærast av tiltakshavar. Tiltakshavar er fullt og heilt ansvarleg for ei miljømessig god løysing.

Konklusjon

Motorferdsla det er søkt om vil til ein viss grad ha ein negativ innverknad på verneverdiane i Frafjordheiane landskapsvernområde. Vilkåra som er sett vil redusere dei negative verknadene på verneverdiane og dempe konflikhtar med verneføremålet. Kjentmannsturane må og sjås på som eit viktig tiltak for å sikre ein god beredskap og godt førebudde redningsmannskap.

Saksfremlegg

Arkivsaksnr: 2017/3772-0

Saksbehandler: Alf Odden

Dato: 13.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
AU i verneområdestyret for SVR	7/22	18.01.2022

Søknad om dispensasjon til bygging av midlertidig fangdam og midlertidig senking av vasstanden i Eivindsvatn, Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Kvinesdal kommune - Sira-Kvina kraftselskap

Forvalters innstilling

I medhald av kapittel III og kapittel IV, punkt 1.1 i føreskrift om verna av Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde, samt naturmangfaldlova sin § 48, får Sira-Kvina kraftselskap dispensasjon til å bygge ein midlertidig fangdam og midlertidig senke vasstanden i Eivindsvatn.

Fangdammen skal byggast ved hjelp av bigbags fylt med masse som skal flygast inn og ut med helikopter. Det kan også brukast masse frå det tørrlagte arealet i Eivindsvatn til tetting av fangdammen. Den midlertidige senkinga av Eivindsvatn skal ikkje være meir enn 1m frå nåverande lågaste vasstandnivå i Eivindsvatn, det vil si ca. 837.5 moh. Dispensasjonen for midlertidig senking av Eivindsvatn gjeld for tidsrommet 15.06-31.08.2022.

Føremålet med fangdammen og senkinga av vasstanden er å sikre ei tørr byggegropp i samband med ombygginga av tunellinntaket, som det er gitt dispensasjon til i Styresak 26/2017.

Dei negative konsekvensane for naturmangfaldet av tiltaka det er søkt om blir vurdert til å være avgrensa og forbigåande. Det kan derfor gis dispensasjon etter naturmangfaldlova sin §48, første ledd.

Dispensasjonen blir gitt med desse vilkåra:

- Bigbags med masser som blir brukt i fangdammen skal flygast ut av verneområdet med ein gong byggearbeida er gjennomført
- Stadeigne masser som blir brukt i fangdammen skal leggest tilbake der dei vart henta
- Det må settast i verk tiltak for å unngå blakking av store areal i Eivindsvatn under byggeperioden. Om fangdammen ikkje er tilstrekkeleg må anleggsområdet i tillegg stengast av med egna lenser
- Senkinga av vasstanden i Eivindsvatn skal skje gradvis over minimum to døgn, slik at fisk og andre vasslevande organismar får moglegheiter til å rømme unna tørrlagte område

Saksopplysningar Bakgrunn for søknaden

Viser til dispensasjonssøknad frå Sira-Kvina kraftselskap (SKK) datert 04.01.2022, og utførleg beskriving av tiltaket i SKK sin detaljplan for miljø og landskap for gjennomføring av tiltaket. Viser og til tidlegare dispensasjonar som er gitt i Styresak 26/2017 og delegert vedtak 49/2021.

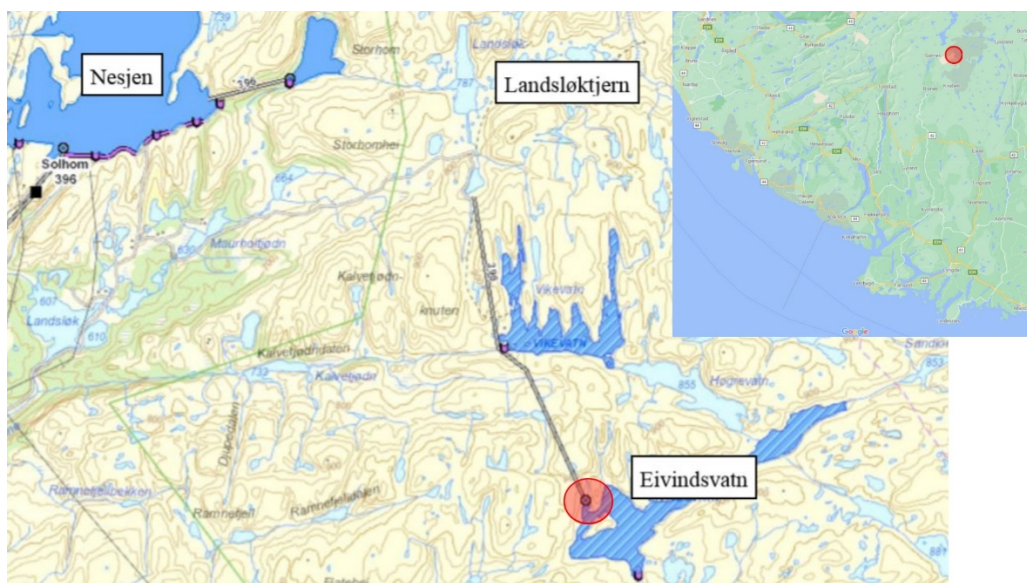
SKK har tidlegare fått dispensasjon til ombygging av tunellinntaket i Eivindsvatn. Ombygginga inneberer ei senking inntaksterskelen med 1m, noko som aukar inntaket si slukeemne 4,2 til 15 m³/s. Om lag 5m utanfor inntaket vil det bli bygd ein 16m lang betongterskel som skal sikre at vasstanden i Eivindsvatn ikkje går under dagens lågaste nivå.

SKK har og tidlegare fått dispensasjon til nødvendig helikoptertransport for å gjennomføre tiltaket. Talet på helikoptertransportar er estimert til om lag 40 transportar i perioden 15.06-31.08.2022. Helikoptertransportane vil gå mellom bilveg Solhom og riggområde ved Eivindsvatn.

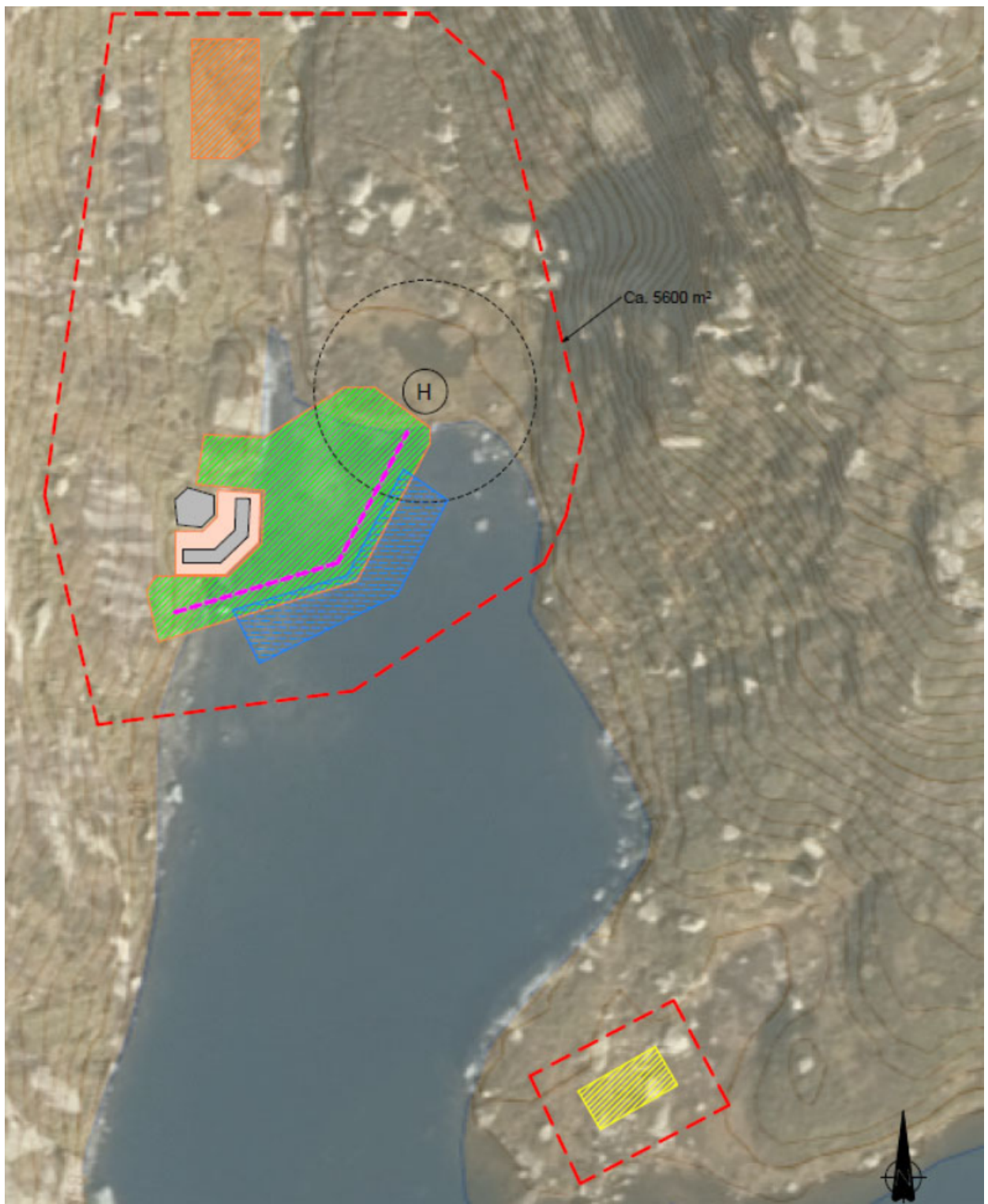
SKK søker nå om dispensasjon til å få etablere ein midlertidig fangdam om lag 10-30m utanfor tunellinntaket, samt å kunne senke vasstanden i Eivindsvatn med 1m mens byggearbeida går føre seg. Føremålet er å sikre ei tørr byggegrop. Dette vil sikre ei raskare framdrift av byggearbeida og gjere det mogleg å mellomlagre massar i magasinet i staden for på land.

Senkinga av vasstanden i Eivindsvatn vil skje ved å opne bjelkestengslet i utløpet av vatnet. Den midlertidige fangdammen skal byggast ved hjelp av bigbags fylt med masse som skal flygast inn og ut med helikopter. Det skal også brukast noko masse frå det tørrlagte arealet i Eivindsvatn til tetting av fangdammen.

Eivindsvatn (839 m.o.h.) er ein del av Kvinavassdraget, og har sitt naturlege utløp i sør vestleg retning mot Austdøla. Etter 1974 har Eivindsvatn vore ein del av Sira-Kvina reguleringane, og vatnet blir nå overført til Kvifjorden (Nesjen) og utnytta i Solhom kraftverk. Overføringa skjer først via ein 3 km lang tunnell mot nord og deretter gjennom naturlege bekkeløp til Landsløktjødna og Storhomtjern. Når slukeemna til tunellinntaket aukar vil desse bekkeløpa periodevis få auka vassføring og faren for ny erosjon blir større. Delar av dei aktuelle bekkerekningane ligg innanfor Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde.

Kart over området

Kart over anleggsområde. Midlertidig fangdam visast med lilla strek.

Formell bakgrunn for vurdering og vedtak

- Forskrift om vern av Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde av 28.04.2000.
- Naturmangfaldlova
- Forvaltningsplan for verneområda i Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane, godkjent 2015

Heimelsgrunnlag

Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde vart verna ved Kronprinsregentens resolusjon av 28. april 2000.

Føremålet med vernet er etter kapittel III i Føreskrift om vern av Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde:

1. Å ta vare på eit samanhengande, særmerkt og vakkert naturområde med urørte fjell, hei og fjellskogsområde med eit særmerkt plante- og dyreliv, stølsområde, beitelandskap og kulturminne.
2. Å ta vare på eit samanhengande fjellområde som leveområde for den sørlegaste villreinstamma i Europa.

Kraftutbygging i Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde blir regulert av verneforskrifta kapittel IV, punkt 1.1, kor det heiter at det ikkje må gjerast inngrep som vesentleg kan endre eller innverke på landskapet sin art eller karakter. Blant tiltaka som blir lista opp er «vassdragsregulering» eit av punkta. Tiltak i samband med kraftutbygging er heller ikkje blant tiltak som er direkte heimla i punkt 1.2 eller blant tiltak det kan søkast om i punkt 1.3. Etter forvaltningsstyresmakta er sitt synspunkt er dei omsøkte tiltaka for omfattande til å komme inn under punkt 1.2, bokstav d som har ordlyden: «*Manøvrering av regulerte vassdrag i tråd med gjeldande konsesjonsvilkår og vedlikehald og tilsyn av konsesjonsgjevne kraftanlegg, herunder anleggsvegar, luker, dammar, radiolinkar og kraftliner og herunder naudsynt auke i linetverrsnitt.*» Dei omsøkte tiltaka treng derfor dispensasjon etter § 48 i naturmangfaldlova for å kunne gjennomførast.

I §48 i Naturmangfaldslova heiter det at "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig".

Rundskrivet *Forvaltning av verneforskrifter* (Miljødirektoratet 2014) gir føringer for dispensasjonsbehandling etter § 48. I følge rundskrivet må følgende to vilkår begge være oppfylt for å kunne gi dispensasjon:

1. Tiltaket kan ikkje påverke verneverdiane nemneverdig.
2. Tiltaket må ikkje vere i strid med formålet med vernet.

Miljødirektoratet understrekar at høvet til å gi dispensasjonar etter § 48 er snevert:

"Kravet om at tiltaket ikkje skal påvirke verneverdiene nevneverdig innebærer at dispensasjonsadgangen er snever. Det kan bare dispenseres i de tilfeller tiltaket vil ha ubetydelig eller begrenset virkning for verneverdiene. Dette kan være ved midlertidige eller forbigåendeforstyrrelser, eller enkeltstående aktiviteter eller tiltak".

I rundskrivet heter det vidare at: *"I vurderinga av om tiltaket eller aktiviteten er i strid med verneformålet, er betydningen for verneformålet både på kort og lang sikt relevant. Et tiltak eller en aktivitet kan være i strid med verneformålet dersom tiltaket eller aktiviteten på sikt eller over tid kan ha negativ innvirkning på verneformålet".*

Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmynde for Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde.

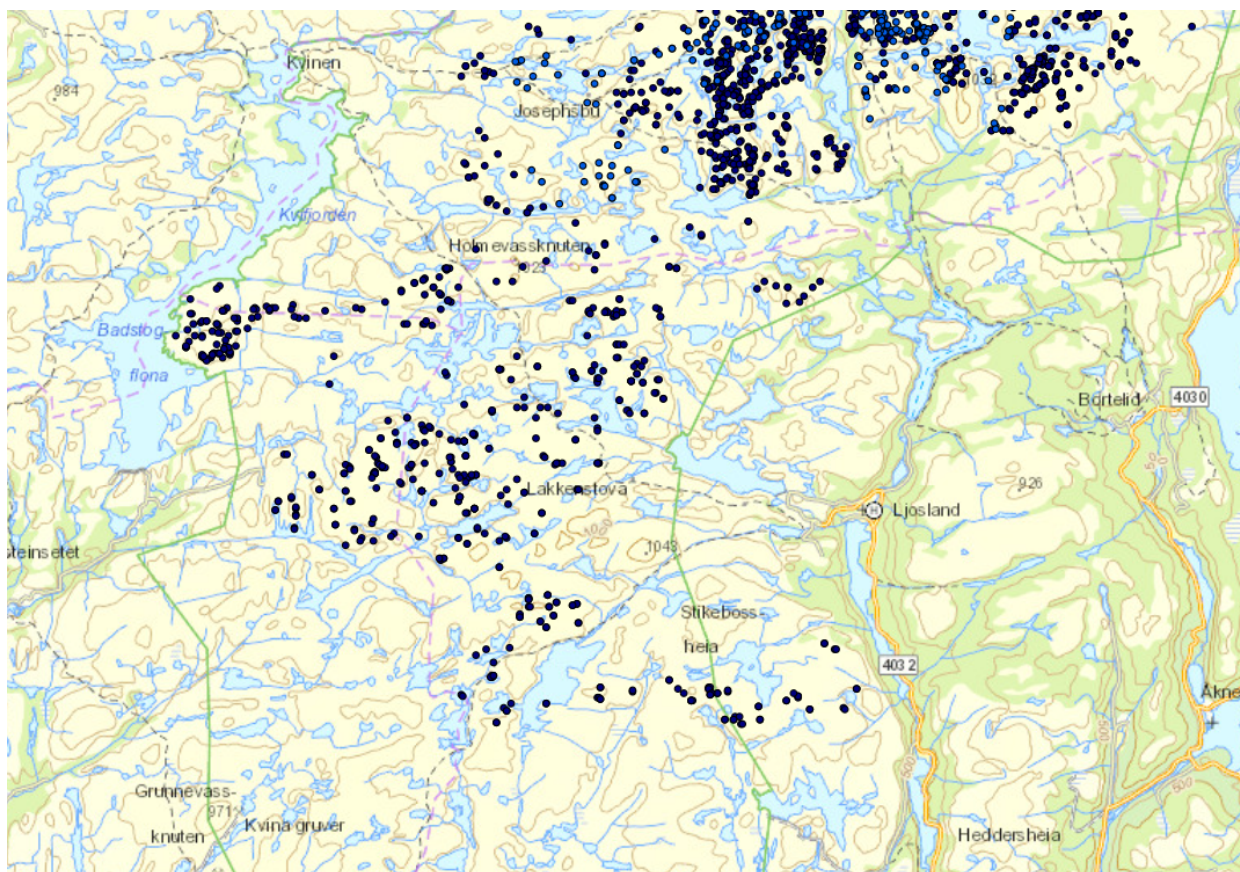
Vurdering

Naturmangfaldlova

Etter § 7 i Naturmangfaldlova skal dei miljørettslege prinsippa i §§ 8 til 12 leggest til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndigheit. Forvaltingsmyndigheita må ved alle tiltak som vedkjem naturmangfaldet, vurdere søknadane etter desse paragrafane.

Innverknad på verneverdiar og verneføremål

Eivindsvatn ligg 839 m.o.h. i eit småkupert heilandskap dominert av fjell i dagen og elles skrinne vegetasjon som i hovudsak består av lyng og grasartar. Røsslynghei og fattigmyr er vanlege vegetasjonstypar. Denne delen av Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane blir i relativt liten grad brukt av villreinen og denne låge bruken har vore mønsteret ei tid. Dette blir og stadfesta av resultatane frå NINA sitt GPS-merkeprosjekt (NINA rapport 694/2011). Her er det dokumentert at ingen av dei ni simlene som har nytta sørområdet har vore i nærleiken av Eivindsvatn den tida dei hadde sendar under dette prosjektet (2007-2010). Nyare GPS-data frå www.dyreposisjoner.no (2011-2019) har derimot registrert at fleire dyr har opphalda seg i områda både nord og aust for Eivindsvatn om vinteren og våren.

GPS-plott for perioden januar-mai 2011-2019

Ut frå desse og andre observasjonar, samt tidlegare kunnskap om villreinenens arealbruk, må ein derfor rekne med at området brukast av mindre villreinflokkar både sommar og vinter. Desse områda har historisk sett vore vinterbeite for både fostringsflokkar og bukkeflokkar, samt barmarksbeite for bukk. I Norsk Villreinsenters rapport Kartlegging av villreinenens arealbruk i Setesdal Vesthei - Ryfylkeheiane og Setesdal Austhei (NVS rapport 6/2010) er det registrert trekkområder for villrein aust for Eivindsvatn. Villrein har i norsk raudliste for artar for 2021, fått atatus som nær truga (NT).

Kunnskap om naturmangfaldet i området baserer seg og på Miljødirektoratet sin naturdatabase med innsyn til sensitiv informasjon (www.naturbase.no), Karttjenster A/S sin rapport: Konsekvenser for biologisk mangfold ved bygging av Eivindsvatn kraftverk frå 2012 og Terrateknikk sin rapport: Endret tapperegime i Eivindsvatn – vurdering av virkningar på natur og landskapsverdier, frå 2010. Så langt forvaltningsstyresmakta kjenner til frå nemnte rapportar og søk i Naturbase, er det ikkje registrert informasjon om andre prioriterte arter, trua eller nær trua arter på Norsk rødliste for arter 2021 eller andre verdifulle arter. Det er heller ikkje registrert informasjon om utvalte naturtypar, trua eller nær trua naturtypar på Norsk rødliste for naturtypar 2011 eller andre verdifulle naturtypar. Det er heller ikkje komme fram andre opplysningar som tyder på at det finns slike arter og/eller naturtypar i det aktuelle område.

Kunnskap om kulturminne i området baserer seg på Riksantikvaren sin kulturminnebase (www.askeladden.no). Her er det ikkje registrert kulturminne som kan ta skade av tiltaka det er søkt om.

Kunnskapsgrunnlaget (§8) som ligg føre for å vurdere dei omsøkte tiltaka si innverknad på verneverdiar og verneføremål, må derfor vurderast som godt. §9 om "Føre var prinsippet" vil derfor bli tillagt mindre vekt i dei følgjande vurderingane.

§10 tek føre seg den samla belastninga av økosystemet i området. Eivindsvatn er regulert og vatnet blir overført til Nesjen via Landsløktjødnan. Det er eit tunellinntak i betong i Eivindsvatn og ein betongdemning ved utløpet til Austdøla. Det er ingen merka turløyper nær Eivindsvatn og ferdsla i området er låg.

Ettersom Eivindsvatn allereie er regulert, blir skadeverknadane frå dei omsøkte tiltaka relativt avgrensa. Det vil bli ein viss forstyrning av villrein og vasslevande fugl i anleggsperioden, men dei aktuelle artane har tilgang på alternative areal. Anleggsarbeida skjer og på ei tid av året der villreinen er mindre sårbar for forstyrningar. Sjølv om Eivindsvatn har få langgrunne område vil senkinga av vasstanden til ein viss grad ha negativ effekt for aure, botndyr og andre vasslevande organismar. Desse skadeverknadane blir likevel vurdert til å være avgrensa og forbigåande. Etableringa av fangdammen og senkinga av vasstanden er inngrep som har ein negativ effekt på landskapets art og karakter, men berre for eit tidsrom på om lag to månadar. I vurderingane blir det og lagt vekt på at senkinga av vasstanden gjer det mogleg å gjennomføre byggetiltaka med ein mindre fangdam. Noko som medføret at behovet for helikoptertransportar blir mindre.

§12 omhandlar miljøforsvarleg teknikkar, driftsmetodar og lokalisering. Det er positivt at SKK legg opp til ei betre utnytting av eksisterande reguleringar. Det er og positivt at SKK i sin søknad legg opp til ei gjennomføring av tiltaket som reduserer påverknaden av landskap og dyreliv så mykje som mogleg.

§11 legg til grunn at eventuelle kostnader ved miljøforringing skal bærast av tiltakshavar. Tiltakshavar er fullt og heilt ansvarleg for ei miljømessig god løysing.

Konklusjon

Fangdammen og senkinga av vasstanden i Eivindsvatn, er tiltak som til ein viss grad verkar negativt inn på verneverdiane, og er i strid med verneføremålet for Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde. Dei aktuelle tiltak har samstundes eit avgrensa omfang og varigheit, og gir heller ikkje varige skader på landskap og naturmangfald. Det kan derfor gis dispensasjon til tiltaka etter naturmangfaldlova sin §48, første ledd.

AU 8/22 Eventuelt